БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

42-йил чиқиши № 14 (11.460). | 17 январь, якшанба, 1960 йил. | Баҳоси 20 тийин.

СССР Олий Совети Совет ҳукумати ва КПСС Марказий Комитетининг ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг „Қуролсизланиш—тинчликни мустаҳкамлаш ва халқлар ўртасида дўстликни таъминлаш йўлидир" доклади ва Қонун лойиҳасида баён этилган таклифларни зўр қониқиш билан маъқуллади.

СССР Олий Совети **СССР Қуролли Кучларини яна кўп миқдорда, яъни 1.200.000 кишига** қисқартиш ҳақида якдиллик билан қарор қабул қилди.

Ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВНИНГ ЯКУНЛОВЧИ СЎЗИ

Депутат ўртоқлар! Доклад юзасидан, шунингдек СССР Қуролли Кучларини яна анча қисқартириш тўғрисидаги Қонун лойиҳаси юзасидан сўзга чиққанларнинг ҳаммаси докладда ҳам, Қонун лойиҳасида ҳам айтилган фикрларни маъқулладилар.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Министрлар Совети номидан Олий Совет депутатларининг партия Марказий Комитетига ва Совет ҳукуматига ишонч билдирганликлари учун жуда самимий ташаккур айтишга ижозат бергайсиз.

СССР Қуролли Кучларини яна анча қисқартириш тўғрисида Совет Иттифоқи ҳукумати томонидан сизларнинг муҳокамангизга тақдим этилган Қонун лойиҳасини маъқуллашларингизни сўрайман. **(Гулдурос, давомли қарсаклар, ҳамма ўрнидан туради).**

СССР Қуролли Кучларини яна анча қисқартириш тўғрисида ҚОНУН

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети ҳозирги вақтда вужудга келган халқаро вазиятни диққат билан ўрганиб чиқиб ва ҳамма ҳолатларни атрофлича салмоқлаб кўриб, СССР Қуролли Кучларини яна анча қисқартириш мумкин ва мақсадга мувофиқ бўлади, деб ҳисоблайди.

СССР Олий Совети бундай қарорни қабул қилар экан, шу нарсага асосланадики, коммунизм қуришда совет халқи эришган улуғ ғалабалар Ватанимиз қудратини мисли кўрилмаган равишда гуллаб-яшнашини таъминлади ва халқаро вазиятда туб ли ўзгаришлар рўй беришига олиб келди. Бутун қудратли социалистик лагернинг ўсиб бораётганлиги ҳам бу вазиятга тобора кўпроқ таъсир ўтказмоқда.

Бу шароитда Совет Иттифоқи ва социализм лагерининг бошқа мамлакатлари ўтказаётган, ер юзидаги барча тинчликсевар кучлар тушуниб ва қувватлаб кутиб олаётган тинчликсевар сиёсат халқаро вазиятнинг маълум даражада яхшиланишини таъминлади. Турли ижтимоий системаларга мансуб бўлган давлатлар ўртасидаги муносабатлардаги кескинлик кўп йиллар давомида биринчи марта заифлана бошлади. СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчевнинг Америка Қўшма Штатларига қилган тарихий сафари ва унинг АҚШ президенти Эйзенхауэр билан олиб борган музокаралари бу кескинликнинг заифланиши учун жуда муҳим роль ўйнади.

Совет Иттифоқининг ташқи сиёсати ижтимоий системалари турлича бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшаши тўғрисидаги ленинча принципга асосланади. Совет давлати ўзи вужудга келган биринчи кунлардан бошлаб шу принципга амал қилиб, ер юзида тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлашга изчиллик билан ва зўр бериб ҳаракат қилиб келмоқда. Ёппасига ва батамом қуролсизланиш мустаҳкам тинчликни ва халқлар ўртасида дўстликни таъминлашнинг ҳамда инсониятни қонли урушларнинг офатларидан абадий қутқаришнинг энг умидли ва ишончли воситасидир.

Совет ҳукумати шу олижаноб мақсадга эришишга интилиб, ёппасига ва батамом қуролсизланиш программасини Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг муҳокамасига киритди. Совет ҳукуматининг бу таклифини жаҳоннинг ҳамма халқлари кенг равишда қувватладилар. Ёппасига ва батамом қуролсизланиш идеясини Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг аъзолари бўлган давлатлар якдиллик билан маъқулладилар.

Совет Иттифоқи халқаро кескинликни юмшатишга ҳормай-толмай ҳаракат қилиб, зўр бериб қуролланишга хотима бериш ва қуролсизланишни амалга оширишга мумкин қадар тезроқ киришиш йўлида неча марталаб ташаббус кўрсатди. Совет давлати бу билан ҳам кифояланмай, бу ташаббусни амалий чоралар кўриш билан мустаҳкамлаб турди, бу чораларни бир ўзи амалга ошириб турди. Совет Иттифоқи бошқа давлатларнинг территорияларидаги ўз ҳарбий базаларини тугатди, ўз Қуролли Кучларининг сонини ва ўзининг ҳарбий харажатларини анча қисқартирди, атом ва водород қуроли синовларини яна тўхтатиб қўйди ва агар Ғарб давлатлари ядро қуроли синовларини яна бошлаб юбормасалар, бу синовларни янгидан бошлаб юбормаслик тўғрисида қарор қабул қилди.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети тинчликни таъминлаш ҳамда ёппасига ва батамом қуролсизланиш тўғрисида битимга келмоқ учун энг қулай шароит вужудга келтириш ишига янги ҳисса қўшишни истаб *ҚАРОР ҚИЛАДИ:*

МОДДА 1. СССР Қуролли Кучлари яна кўп миқдорда, яъни 1.200.000 киши миқдорида қисқартирилсин.

МОДДА 2. Шу муносабат билан Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флотининг тегишли миқдордаги қисмлари, қўшилмалари, ҳарбий ўқув юртлари бошқатдан ташкил этилсин, шунга мувофиқ қурол-яроғлар қисқартирилсин, шунингдек Совет Иттифоқининг СССР Давлат бюджети бўйича ҳарбий эҳтиёжларга сарфлаётган харажатлари камайтирилсин.

МОДДА 3. СССР Министрлар Советига топширилсин:

а) шу Қонуннинг 1 ва 2- моддаларини амалга ошириш учун зарур чоралар кўрилсин, СССР Қуролли Кучларини қисқартиришнинг конкрет муддатлари белгилансин ҳамда Қуролли Кучларнинг армия ва флот сафидан бўшатилаётган шахсий состави халқ хўжалигида иш билан таъминлансин;

б) ёппасига ва батамом қуролсизланиш тўғрисида халқаро битимга келинмагунча СССРнинг зарур Қуролли Кучларини ва қурол-яроғларни сақлаб қолиб, мамлакатнинг мудофаа қобилияти учун лозим бўлган даражада ушлаб турилсин.

☆ ☆

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети бу Қонунни қабул қилиш билан СССР Қуролли Кучларининг янада қисқартирилиши бошқа давлатларга, айниқса энг кўп ҳарбий қувватга эга бўлган давлатларга шундай қисқартиш ўтказиш учун ўрнак бўлади, деб умид билдиради. Бу билан ёппасига ва батамом қуролсизланиш тўғрисида битимга келиш осонлаштирилган бўлур эди.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси К. ВОРОШИЛОВ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1960 йил, 15 январь.

Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитетининг ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВГА мактуби

Азиз Никита Сергеевич!

Жаҳон Тинчлик Кенгаши тинчлик тарафдорлари ҳаракатининг 10 йиллигини нишонлаш юзасидан кумуш медаллар ва дипломлар таъсис этган эди. Бу медаллар ва дипломлар барча мамлакатларда тинчлик учун актив курашувчиларга берилади.

Жаҳон Тинчлик Кенгаши юбилей медалларини совет жамоатчилиги вакилларига ҳам беришни Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитетига топширди.

Азиз Никита Сергеевич, Сиздан Жаҳон Тинчлик Кенгашининг медали ва дипломини қабул қилиб олишингизни сўраймиз, чунки Сиз бутун дунёда тинчлик учун энг атоқли ва толмас курашчидирсиз.

Зўр ҳурмат билан
Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитети номидан

А. КОРНЕЙЧУК, Н. ТИХОНОВ, И. ЭРЕНБУРГ, В. ВАСИЛЕВСКАЯ, М. КОТОВ.

Н. С. ХРУШЧЕВГА Жаҳон Тинчлик Кенгашининг медали топширилди

Тинчлик тарафдорлари ҳаракатининг ўн йиллиги муносабати билан Жаҳон Тинчлик Кенгаши юбилей медалини таъсис этди. Бу медаль барча мамлакатларда тинчлик учун актив қатнашувчиларга берилади.

Жаҳон Тинчлик Кенгаши Президиумининг аъзоси А. Е. Корнейчук, Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитетининг раиси, Жаҳон Тинчлик Кенгаши Бюросининг аъзоси Н. С. Тихонов, Жаҳон Тинчлик Кенгаши Президиумининг аъзоси И. Г. Эренбург, Жаҳон Тинчлик Кенгашининг аъзоси, Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитетининг масъул секретари М. И. Котов, жамоат арбоби Б. Н. Пономаревдан иборат Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитети делегацияси шу йил 15 январда Кремлда ўртоқ Н. С. Хрушчевга Жаҳон Тинчлик Кенгашининг юбилей медалини топширди.

А. Е. Корнейчук медални топшира туриб, бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлаш ишига қўшган жуда катта, ажойиб ҳиссаси учун барча тинчлик тарафдорлари номидан Н. С. Хрушчевга қизғин ташаккур билдирди.

Н. С. Хрушчев медални қабул қилиб ола туриб, зўр ҳурмат кўрсатилганлиги — ўзига юбилей медали берилганлиги учун Жаҳон Тинчлик Кенгашига ва Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитетига самимий миннатдорчилик топширишни сўради. У барча тинчлик тарафдорларининг тинчликни мустаҳкамлашга ва барча халқларнинг бахт-саодати ҳамда гуллаб-яшнаши манфаатларини кўзлаб, ёппасига ва батамом қуролсизланишдан иборат олижаноб вазифани амалга оширишга қаратилган ҳормай-толмай олиб бораётган фаолиятида уларга янги катта муваффақиятлар тилади.

Тинчликни мустаҳкамлаш йўлида қўйилган катта қадам

Андижон областининг шаҳарларида ва колхоз посёлкаларида СССР Олий Совети сессиясида Н. С. Хрушчев қилган доклад қизғин муҳокама қилинмоқда. Меҳнаткашлар мамлакат Қуролли Кучлари сонини анчагина миқдорда яна камайтириш ҳақидаги таклифни зўр якдиллик билан маъқулламоқдалар.

«Средазтехнефтеснаб» Ленинск бўлимининг кранчиси Иброҳим Сотиболдиев доклад билан танишар экан, бундай деди:

— Совет Иттифоқи етти йилликнинг биринчи йилида тағин ҳам кўпроқ қудратли бўлиб қолганлиги бизнинг қалбларимизни фахрланиш туйғуси билан тўлдирмоқда. Армиямизнинг яна 1.200 минг киши миқдорида камайтирилиши давлатимиз куч-қудратининг ёрқин ифодаси бўлади. Етти йиллик қурилишларида ишлар жуда кўп. Армия сафидан бўшаб келадиган ёшларни қавм-қариндошларимиз каби кутиб оламиз.

Республиканинг донгдор механизатори, Карл Маркс номли колхоз трактор-далачилик бригадасининг бошлиғи Маннон Жалолов ўз ҳамкасбларининг якдил фикрини ифодалаб, бундай деди:

— Никита Сергеевич Хрушчев жонажон ҳукуматимиз тинчликни мустаҳкамлаш йўлида янги катта қадам қўйганлигини бутун дунёга хабар қилди. Бу хабар ҳар бир совет кишисини астойдил хурсанд қилмоқда. Мамлакатимиз ўз Қуролли Кучларини камайтириб, фан ва техника соҳасида эришилган ажойиб ютуқлари туфайли заиф бўлиб қолмайди, балки, аксинча, ўзининг мудофаа куч-қудратини кучайтиради. Бу ҳол ҳаммамизга ҳам мақбулдир. Армия сафидан бўшаб саноатимизга ва қишлоқ хўжалигимизга келадиган янги кишилар бизга жуда керакдир. Ватан бахт-саодати учун қилинадиган иш ҳамма учун ҳам топилади. Уларни ўзимизнинг шонли пахтакорлар оиламизга хурсандлик билан қабул қиламиз. **(ЎзТАГ).**

ЖАҲОНДАГИ ҲАММА ДАВЛАТЛАРНИНГ ПАРЛАМЕНТЛАРИГА ВА ҲУКУМАТЛАРИГА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Советининг МУРОЖААТИ

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети жаҳондаги ҳамма давлатларнинг парламентларига ва ҳукуматларига бутун инсониятнинг манфаатларига тааллуқли бўлган ғоят муҳим масала юзасидан мурожаат қилишга қарор қилди.

СССР Олий Совети қуролсизланиш масаласи тўғрисида халқаро миқёсда битимга келинишини кутиб турмай, СССР Қуролли Кучларининг сонини яна кўп миқдорда қисқартиришга қарор қилди. Биз уларнинг сонини яна учдан бир миқдорда, яъни бир миллион икки юз минг киши миқдорида камайтириш тўғрисида Қонун қабул қилдик. Армия ва флот қурол-яроғлари қисқартирилади ва ҳарбий эҳтиёжларга сарфланаётган ҳаражатлар камайтирилади.

Биз бугун қабул қилган Қонун турмушга оширилгандан кейин армиямиз ва флотимизнинг сафларида икки миллион тўрт юз йигирма уч минг киши қолади.

Биз сизларга шуни эслатиб ўтмоқчимизки, 1956 йилда, қуролсизланиш проблемаси муҳокама қилинган вақтда АҚШ, Англия ва Франция ўз таклифларида Совет Иттифоқи ва Америка Қўшма Штатларининг ҳар қайсиси учун қуролли кучларнинг миқдорини икки ярим миллион кишидан иборат қилиб қолдиришни кўзда тутган эдилар. Совет ҳукумати уларнинг таклифларини, ўз-ўзидан маълумки, бундай қилиш қуролсизланиш соҳасида фақат биринчи қадамгина бўлади, деб қабул қилган эди. Лекин Совет Иттифоқи бу рақамни қабул қилиш биланоқ шу рақамни таклиф этганларнинг ўзлари ундан воз кечдилар.

Шундан бери орадан уч йил ўтди. Ғарб давлатлари билан бамаслаҳат бир фикрга келиб бўлмади. Бундай бир савол туғилади. Энди нима қилмоқ керак? Шунга қадар ҳам ўз қуролли кучларини ва ҳарбий бюджетини бир ўзи бир неча марта қисқартирган бизнинг ҳукуматимиз яна дадил ва олижаноб иш қилишга: ўз қуролли кучларини тағин галга солиб ўтирмай, яна анча миқдорда қисқартиришга қарор қилди.

СССР Олий Совети «СССР Қуролли Кучларини яна анча қисқартириш тўғрисида» Қонун қабул қилганида ҳозир рўй бераётган халқаро вазиятга реал баҳо бериб иш кўрди. Дарҳақиқат, давлатлар ўртасидаги муносабатларда бўлган кескинлик анча заифланди. Тинчликни мустаҳкамлаш истиқболлари хийла яхшиланди. Ижтимоий тузуми турлича бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшаши инсоният жамияти тараққиётининг ҳозирги босқичидан келиб чиқаётган тарихий факт, ҳаётий зарурият дирки, бу очиқ кўриниб турган ҳақиқат халқлар онгида ,сиёсат ва давлат арбобларининг ақл-заковатида тобора мустаҳкам жой олмоқда.

Раҳбар давлат арбобларининг учрашувлари ва бир-бирлари билан алоқа қилишлари кескинликни юмшатишнинг ва энг мураккаб халқаро масалаларни ҳал қилишнинг таъсирчан методи бўлиб қолмоқда. СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчевнинг АҚШ га қилган сафари ва Президент Дуайт Эйзенхауэр билан олиб борган суҳбатлари халқаро муносабатларда — иккинчи жаҳон урушидан мерос бўлиб қолган, ёки зўр бериб қуролланиш ва «совуқ уруш» йилларида туғилган, ҳал бўлмай келаётган халқаро масалаларни бартараф қилиш тўғрисида тинч музокаралар олиб бориш ишида янги саҳифа очди. Музокаралар олиб бориш йўли — низоли масалаларни ҳал қилишнинг мумкин бўлган бирдан-бир йўлидир, 1959 йил 27 сентябрда имзоланган Совет—Америка қўшма баёнотида эътироф қилинган ва қайд қилинган асосий хулосаларнинг бири шудир. Ошкора гаплашиш вазияти, ўз позицияларини тўппа-тўғри ва очиқ баён қилиб бериш, ўзаро манфаатларни ҳисобга олишда конструктив йўл тутиш СССР Министрлар Совети Раиси билан АҚШ Президенти ўртасида олиб борилган музокаралар учун шундай характерли ўрнак бўлдики, халқаро вазиятни тубдан соғломлаштиришга эришмоқ учун астойдил ният билан ҳаракат қилинадиган бўлса, мана шу ўрнакдан ибрат олиб иш қилиш зарур.

Ҳукуматлар бошлиқларининг кенгашини чақириш тўғрисида энди, ниҳоят, бамаслаҳат бир фикрга келинди ва бу кенгашда ҳам мана шундай конструктив йўл билан иш олиб борилади, деб СССР Олий Совети умид билдиради. Халқлар энг юксак доирадаги бу учрашув халқаро муносабатларда янги ижобий силжишларга олиб келади, қуролсизланиш проблемасининг ҳал қилинишига ёрдам беради, деб кутмоқдалар.

СССР Олий Совети 1959 йил 31 октябрдаги ўзининг «Жаҳондаги ҳамма мамлакатларнинг парламентларига» деб чиқарган Мурожаатида ҳамма мамлакатларнинг парламентларини ва парламент аъзоларини ҳозир вужудга келган қулай халқаро вазиятдан фойдаланишга ва халқларни даҳшатли офатдан—зўр бериб қуролланишдан қутқармоқ ва бутун инсониятга мустаҳкам тинчлик йўлини очиб бермоқ учун мумкин бўлган ҳамма чораларни кўришга чақирган эди.

«СССР Қуролли Кучларини яна анча қисқартириш тўғрисида» Қонун қабул қилиш билан биз бошқа давлатларнинг парламентлари ва ҳукуматлари ҳам шу мақсадга олиб борадиган йўлга тушиб олурлар, деб умид билдирамиз. Қуролсизланиш тўғрисидаги гаплардан уни амалда рўёбга чиқаришга ўтиш пайти келди! Фақат шундай қилинган тақдирдагина Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг яқинда ўз ишини тамомлаган сессиясида СССР Министрлар Совети Раиси Совет ҳукумати номидан ёппасига ва батамом қуролсизланиш планини баён қилиб берганида, ҳамма давлатларнинг вакиллари ҳал қилишга якдиллик билан овоз берган улуғ вазифани реал равишда бажариш мумкин бўлиб қолади.

Зўр бериб қуролланиш ва ҳарбий талваса инсоният тарихида ҳеч қачон ҳозирги кунлардагидек шу қадар хатарли бўлмаган эди. Одамларни қиришнинг энг даҳшатли воситалари билан қуролланган армиялар бир-бирларига рўпара бўлиб турибди. Бу шароитда айрим давлат арбобларининг ақлга сиғмайдиган ҳаракатлар қилиши ёки ёвуз ният билан иш қилиши жаҳонни ҳарбий ҳалокат гирдобига солиб юбориши мумкин.

Ҳозирги замон қуролининг вайрон қилиш кучи ва узоқ масофаларга бориш кучи чексиздир. Фақат битта водород бомба портлатилиши билан жаҳон цивилизациясининг энг йирик марказлари ер билан яксон қилиниши мумкин. Бутун-бутун давлатларни йўқ қилиб юбормоқ учун атиги бир неча водород бомба кифоя қилади. Ваҳоланки, складларда тўпланаётган атом ва водород бомбалар тобора кўпаймоқда.

Зўр бериб қуролланиш давом этаётганлиги сабабли, жуда кўп кишилар тинч меҳнатдан ажратиб қўйилмоқда, қурол остида турибдилар ёки қирғин воситаларини ишлаб чиқариш билан машғулдирлар. Кишилик жамиятининг гули—ўзларининг ижодкор ақллари ва ғайратлари билан халқларнинг бахт-саодати учун жуда кўп иш қилишлари мумкин бўлган миллион-миллион ишчилар, инженерлар, олимлар, талантли ва меҳнатсевар кишилар ҳозир ўзларининг кучларини тобора даҳшатли қирғин қуроллари яратишга сарфламоқдалар. Зўр бериб қуролланишга қанчалик кўп маблағ сарфланса, тўп-замбараклар, танклар, ракеталар ва қуролнинг бошқа турлари шунчалик кўп ишлаб чиқарила беради, халқлар устига оғир юк бўлиб тушаётган солиқлар шунчалик кўпая беради. Зўр бериб қуролланишни тўхтатиш уй-жой қурилишига, соғлиқни сақлаш ва маориф эҳтиёжларига, меҳнаткашларнинг даромадларини кўпайтиришга, иқтисодий жиҳатдан кам тараққий этган мамлакатларга ёрдам кўрсатишга қўшимча равишда катта-катта маблағларни сарфлаш имкониятини берган бўлур эди.

Ёппасига ва тўла қуролсизланиш тўғрисида Совет Иттифоқи таклиф қилган улуғ программани амалга ошириш жуда катта моддий ва маънавий кучларни инсонга муносиб турмуш яратишга сарфламоқ учун имкон берган бўлур эди.

СССР Қуролли Кучларининг сони фақат кейинги тўрт йилнинг ўзидагина Совет Иттифоқининг ўз ташаббуси билан ҳаммаси бўлиб 2 миллион 140 минг киши миқдорида камайтирилди, энди бўлса биз СССР Қуролли Кучларининг сонини яна 1 миллион 200 минг киши миқдорида камайтирамиз. Шу йиллар ичида Совет Иттифоқи ўз қўшинларини Румыния Халқ Республикасидан батамом олиб чиқиб кетди, Германия Демократик Республикаси ва Венгрия Халқ Республикаси территорияларида жойлаштирилган ўз қуролли кучларини анча қисқартирди, бошқа давлатларнинг территорияларидаги ўз ҳарбий базаларини тугатди.

Совет Иттифоқи СССР ҳарбий бюджетидан ҳарбий эҳтиёжларга ажратилаётган маблағларни систематик равишда йилдан-йилга қисқартирмоқда. Бу маблағларнинг 1960 йилдаги салмоғи СССР Давлат бюджетидан қилинадиган ҳамма харажатларнинг 1955 йилдаги 19,9 процент ўрнига атиги 12,9 процентини ташкил қилади.

Биз шу нарсага чуқур ишонамизки, СССР Олий Советининг «СССР Қуролли Кучларини яна анча қисқартириш тўғрисида» Қонун қабул қилганлиги халқаро вазиятни янада яхшилаш ишига катта ҳисса бўлиб қўшилади.

Ёппасига ва батамом қуролсизланиш масаласи устида давлатлар ўртасида музокаралар бўладиган ҳозирги пайтда давлатларнинг қуролсизланиш соҳасида ўзлари амалий чоралар кўришлари айниқса катта аҳамият касб қилади, бу эса бўладиган музокараларда ишонч вазияти вужудга келтиришга ва муваффақият қозонилишига ёрдам берган бўлур эди. Бундай амалий чоралар кўриш шунинг учун ҳам айниқса зарурки, халқаро кескинлик юмшатилганлигига қарамай жаҳонда халқларнинг тинкасига теккан «совуқ уруш»ни ва зўр бериб қуролланишни тугатишга халақит беришга уринаётган кучлар ҳали ҳам ўз ишларини олиб бормоқдалар. Ғарбий Германия қайта қуролланмоқда ҳамда у атом ва ракета қуроли билан таъминланмоқдаки, бу нарса Европада ва бутун дунёда тинчлик иши учун жиддий оқибатлар туғдиради. Бир қанча мамлакатларда аллақачон шармандаси чиққан сиёсатни—зўравонлик позициясига таяниш сиёсатини ўтказишга ҳали ҳам ошкора даъват қилмоқдалар.

Мана шуларнинг ҳаммаси халқларни янги уруш даҳшатларидан қутқаришни астойдил истаётган кишиларнинг қуролсизланиш тўғрисида битимга келиш йўлида куч ва ғайрат сарфлашларини сусайтирмасликларини талаб қилади. Бу соҳада парламентлар ва парламент аъзолари кўп иш қилишлари мумкин. Зўр бериб қуролланишни тўхтатишга ва қуролсизланиш проблемасини ҳал қилишга кўмаклашмоқ учун ҳамма имкониятлардан фойдаланиш уларнинг халқлар олдидаги бурчи ва вазифасидир.

СССР Олий Совети Совет Иттифоқининг бир ўзи ўз Қуролли Кучларини яна қисқартираётганлиги бошқа давлатларга, айниқса энг кўп ҳарбий қувватга эга бўлган давлатларга ибрат бўлади деб умид билдиради.

СССР Олий Совети жаҳондаги ҳамма мамлакатларнинг парламентларини ва ҳукуматларини Совет Иттифоқининг тинчликни таъминлашга қаратилган янги ташаббусидан ибрат олишга, мавжуд қуролли кучларни қисқартириш, ўз мамлакатларининг халқларини қуролланиш юкидан халос қилиш, инсониятни уруш даҳшатларидан қутқариш ва бутун дунёда тинчликни таъминлаш йўлида амалий чоралар кўришга чақиради.

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИ ОЛИЙ СОВЕТИ

Москва, Кремль 1960 йил, 15 январь.

ЕТТИ ЙИЛЛИКНИНГ ИККИНЧИ ЙИЛИДА: КАМИДА 3 МИЛЛИОН 170 МИНГ ТОННА ПАХТА ЕТИШТИРАМИЗ!

Гўшт етиштиришни икки баравар оширамиз, давлатга сут сотишни ўтган йилга нисбатан бир ярим баравар кўпайтирамиз, 1 миллион 570 минг тонна сабзавот, полиз маҳсулотлари етиштирамиз!

☆ ☆

Ўзбекистон ССР колхозчилари, совхоз ва РТС ишчилари, мутахассислари, барча қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги ходимларининг 1960 йил учун олган

МАЖБУРИЯТЛАРИ

Азиз ўртоқлар! Совет халқи Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети декабрь Пленумининг қарорларини катта хурсандлик ва фахрланиш ҳислари билан, янги сиёсий активлик ва меҳнат ғайрати билан кутиб олди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети Пленумининг қарорида, ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг ажойиб, ёрқин нутқида жуда катта давлат аҳамиятига эга бўлган масалалар қўйилди, қишлоқ хўжалиги, меҳнат унумдорлигини ошириш, маҳсулот таннархини камайтириш, аҳоли учун озиқ-овқат маҳсулотларини ва саноат учун хомашёни мўл-кўл қилиб тезроқ вужудга келтириш соҳасида етти йиллик топшириқларини муддатидан олдин бажариш ишидаги янги вазифалар белгилаб берилди.

Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам 1959 йилда янги муваффақиятларга эришдилар. Республика саноати ишлаб чиқариш йиллик планини муддатидан олдин, 18 декабрда бажарди ва пландан ташқари бир неча юз миллион сўмлик маҳсулот берди. Саноат ишлаб чиқаришининг ҳажми 9 процент ошди. Халқ хўжалигини ривожлантиришнинг бошқа жуда муҳим кўрсаткичлари бўйича ҳам планлар муваффақиятли бажарилди.

Етти йилликнинг биринчи йилидаги ишимизнинг энг муҳим якуни шу бўлдики, пахтакорларнинг Кремлдаги Бутуниттифоқ кенгашида пахта юзасидан қабул қилинган социалистик мажбуриятлар бажарилди. Республика колхозлари ва совхозлари давлатга 3 миллион 160 минг тонна—пландагидан 190 минг тонна кўп, 1958 йилдагига қараганда 215 минг тонна кўп ва 1953 йилдагига қараганда 729 минг тонна кўп пахта сотдилар. Пахтанинг деярли 85 проценти биринчи сортлар билан топширилди. Ўтган йили пахта етиштиришда энг юқори даражага эришилди, бутун пахтачилик тарихида энг юқори ҳосил олинди, пахтачиликни комплекс механизациялаш ишида тубли бурилиш ясалди.

Ҳамма областлар, деярли ҳамма районлар ҳамда колхозлар ва совхозларнинг катта кўпчилиги давлатга пахта сотиш планларини ва социалистик мажбуриятларини бажардилар.

Пахта майдонининг ҳар гектар ердан орденли Андижон областининг колхозлари ва совхозлари қарийб 28 центнердан, Сурхондарё области 26,3 центнердан, Наманган ва Хоразм областлари қарийб 26 центнердан ҳосил олдилар. Орджоникидзе, Тўрақўрғон, Наманган, Пахтаобод, Андижон ва Ленин районлари ҳар гектар ердан 30 центнердан ошириб ҳосил олдилар. Денов районининг колхозлари ва совхозлари ҳар бир гектар ерда 36,2 центнердан ҳосил етиштириб, давлатга 65 минг тоннадан кўпроқ пахта сотдилар. 173 колхоз ва совхоз катта-катта майдонларда ҳар гектар ердан 30—40 центнердан пахта олдилар. Юзлаб бригадалар техникадан юксак даражада унумли фойдаланиб, меҳнатни яхши ташкил қилиб, дала ишларини ўз вақтида ва сифатли ўтказиб, ҳар гектар ерда 50—60 центнердан ва ундан ҳам ошириб пахта етиштирдилар ва ҳосил олдилар. Бухоро областида Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Шарофат Баракаева бошчилигидаги бригада 88 гектар майдоннинг ҳар бир гектаридан 67 центнердан пахта олди. Тошкент областида Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ғанишер Юнусов раҳбарлигидаги комплекс механизация бригадаси Мирзачўлнинг янги ерларида ҳар гектар ердан 60 центнердан пахта етиштирди. Наманган областида Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Меликўзи Умурзоқовнинг комплекс механизация бригадаси ҳар гектар ердан 52 центнердан ошириб пахта олди.

Ўтган йил пахтакорлар техника прогрессини комплекс механизация асосида ғўзани парвариш қилишнинг янги усулларини пахтачиликда дадил жорий қилдилар. Квадрат-уялаб экиш, ғўза қатор ораларини икки ёқлама ва кетмонсиз ишлаш сингари прогрессив усуллар эндиликда пахтачиликда мустаҳкам жой олди.

1959 йилда пахта теришни механизациялаш ишида ҳам биринчи жиддий муваффақиятлар қўлга киритилди. 330 минг тонна пахта машиналарда териб олинди. «Малик», Ўзбекистон ССР беш йиллиги номидаги, 1-«Боёвут», «Совой», «Норпой», «Жомбой» совхозлари, Ўрта Чирчиқ районидаги «Северний маяк» колхози, Шаҳрисабз районидаги Карл Маркс номли колхоз ва бошқа кўп хўжаликлар пахтани машина билан теришда яхши натижаларга эришдилар. Юзлаб механик-ҳайдовчилар пахта теришда юксак даражада унумли фойдаланишга эришиб, мавсумда 100—150—200 тонна ва ундан ҳам кўпроқ пахтани машинада териб бердилар.

Энг яхши механик-ҳайдовчилар Совет Иттифоқи орденлари ва медаллари билан мукофотландилар. Турсуной Охунова, Валентин Тюпко ва Меликўзи Умурзоқов ўртоқлар Социалистик Меҳнат Қаҳрамони деган юксак унвонга сазовор бўлдилар.

Трактор-далачилик комплекс механизация бригадалари пахта етиштириш юзасидан олинган социалистик мажбуриятларини муваффақиятли бажаришда катта роль ўйнадилар. Ўтган йил 5000 га яқин мана шундай бригада ишлади, улар республикадаги бутун пахта майдонининг учдан бир қисмидаги ғўзани парвариш қилдилар. Шу бригадаларда ғўзани парвариш қилишнинг янги усуллари жуда кенг равишда қўлланилди, техникадан энг яхши фойдаланилди ва ҳосилнинг анча қисми машиналар билан териб олинди. Улар пахтанинг ҳар бир центнерига энг кам меҳнат ва маблағ сарф қилган ҳолда, энг юқори ҳосил олишга муваффақ бўлдилар.

Республика колхозлари ва совхозлари бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ҳам давлатга сотиш планини ва бу соҳада олган мажбуриятларини муваффақият билан бажардилар.

Тошкент ва Самарқанд областлари ҳамда Қорақалпоғистон АССР давлатга пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотиш юзасидан олинган социалистик мажбуриятларни муваффақиятли бажарганликлари учун Ленин орденлари билан мукофотландилар. Бу — барча пахтакорлар учун, бутун республикамиз учун катта шарафдир.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Иттифоқ ҳукумати Ўзбекистонга кун сайин ёрдам кўрсатиб турганликлари туфайли республика меҳнаткашлари шундай муваффақиятларга эриша олдилар, бу муваффақиятлар ўзбек халқининг ўз оғаси — улуғ рус халқи билан ва Совет Иттифоқидаги ҳамма халқлар билан доимий дўст бўлиб келаётганлигининг натижасидир.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг чинакам новаторлари, илғорлари эришган муваффақиятлар пахта, гўшт, сут, сабзавот, картошка, узум ва бошқа маҳсулотларни етиштиришни ҳар томонлама кўпайтирмоқ учун бизда нақадар жуда катта резервлар ва имкониятлар борлигини кўрсатиб турибди.

Бутун совет халқи каби Ўзбекистон колхозчилари, совхоз ва РТС ишчилари, қишлоқ хўжалик мутахассислари, барча меҳнаткашлари Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети декабрь Пленумининг қарорларини ниҳоят даражада хурсандлик билан кутиб олдилар ва мамлакатимизда коммунизм қуриш улуғ ишига муносиб ҳисса қўшишга интилиб, ўз зиммаларига оширилган янги мажбуриятлар — етти йиллик план топшириқларини тағин ҳам қисқа муддат ичида бажариш мажбуриятларини оладилар.

Орденли Қорақалпоғистон АССР қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари илгари қабул қилинган мажбуриятларини қайта кўриб чиқиб, пахта етиштиришда етти йилликнинг охирига мўлжалланган даражага 1961 йилда эришишга, 1960 йилда эса давлатга ўтган йилда сотилганига қараганда 30 минг тонна кўп пахта сотишга, гўшт ва сут етиштиришни ҳамда сотишни икки баравар кўпайтиришга, тухум етиштириш ва сотишни уч баравар кўпайтиришга, бу йил 610 минг тонна пилла етиштириб беришга ва бу билан 1965 йил учун белгиланган даражага эришишга қарор қилдилар.

Ленин орденли Самарқанд областининг меҳнаткашлари бу йил планда кўзда тутилганига қараганда 58 минг тонна кўп пахта етиштириб давлатга сотиш ва бу билан пахта етиштириш соҳасида етти йилликнинг охирига мўлжалланган даражадан ўзиб кетиш, гўшт етиштиришни икки баравар кўпайтириш ва давлатга гўшт сотиш юзасидан икки йилга тенг келадиган планни бажариш мажбуриятини олдилар.

Орденли Тошкент областининг колхозлари ва совхозлари 1960 йилда пахта майдонининг ҳар бир гектаридан 25 центнердан ҳосил олишга, гўшт сотиш бўйича икки йилга тенг келадиган планни бажаришга, давлатга пландагидан 10 минг тонна кўп сут сотишга, сабзавот, картошка, мева ва полиз экинлари етиштиришни кескин равишда кўпайтириш мажбуриятини олдилар.

Орденли Андижон областининг пахтакорлари бу йил пахта майдонининг ҳар гектаридан 30 центнердан ҳосил олиш учун курашадилар.

Амударё районидаги «Манғит» совхози ўтган йили пахта ва пилла етиштиришда 1965 йил учун мўлжалланган даражага эришиб, 1960 йилда план бўйича етти йиллик охирига мўлжалланганига қараганда 1000 тонна кўп пахта етиштириш мажбуриятини олди.

Қарши районидаги Сталин номли колхоз гўшт етиштириш ва сотишни бир йилда уч баравар кўпайтириш, давлатга 1000 тонна гўшт сотиш, майин толали пахта етиштиришни эса 5000 тоннага етказиш мажбуриятини ўз зиммасига олди.

Чироқчи районидаги «Коммуна» колхозининг аъзолари 1960 йилда ҳар гектар ердан олинадиган пахта ҳосилини 50 центнерга етказишга ва давлатга гўшт, сут ҳамда тухумни планда белгиланганига қараганда икки баравар кўп сотишга сўз бердилар.

Қарши районидаги Ленин номли совхоз ходимлари бир йил ичида пахтанинг ҳосилдорлигини икки баравар оширишга, пахта етиштиришни 9000 тоннага етказишга, шунингдек гўшт етиштириш ва сотишни ўтган йилдагидан икки баравар ва сабзавот етиштириш ҳамда сотишни уч баравар кўпайтиришга қарор қилдилар.

Донги кетган пахтакор-механизаторлар, Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари Т. Охунова, В. А. Тюпко, М. Умурзоқов ўртоқлар 1960 йилда комплекс механизация асосида пахтадан мўл ҳосил олишда янги муваффақиятларга эришиш учун, энг юқори меҳнат унумдорлиги учун, энг арзон пахта олиш учун курашадилар. Минглаб механизаторлар улардан ўрнак олмоқдалар.

Оқдарё районидаги ўртоқ М. Холбоевнинг комплекс механизация бригадаси бу йил 125 гектар ернинг ҳар гектаридан 50 центнердан пахта етиштириб бериш, бир центнер пахта етиштирмоқ учун сарфланаётган меҳнатни камайтириб, 0,7 киши-кунига келтириш ва ҳар бир центнер пахтанинг таннархини 70—75 сўмга тушириш мажбуриятини олди.

Амударё районидаги Крупская номли колхозда ССР Иттифоқи Олий Совети депутати Ойим Камолова бошчилигидаги звено 40 гектар ернинг ҳар бир гектаридан 80 центнердан пахта етиштириб бериш мажбуриятини олди. Ўртоқ О. Камолова механик-ҳайдовчилик касбини ўрганиб олиб, машинада 250 тонна пахта териб беришга қарор қилди.

Бўстонлиқ районидаги Фрунзе номли колхоз аъзолари бу йил давлатга планда белгиланганига қараганда уч баравар кўп гўшт ва жун сотишга, сутни эса икки баравар кўп сотишга қарор қилдилар.

«1-Самарқанд» совхозининг чўчқабоқари ўртоқ Ж. Султонов бу йил 1000 бош чўчқани боқиб семиртириш ва камида 100 тонна чўчқа гўшти олиш мажбуриятини қабул қилди. Самарқанд областидаги 8-зотли чорва совхозининг сут соғувчиси ўртоқ М. Қодирова ўзига бириктирилган сигирларнинг ҳар қайсисидан камида 5500 килограммдан сут соғиб олишга, Калинин районидаги Карл Маркс номли колхознинг сут соғувчиси ўртоқ Б. Исҳоқова эса, ҳар бир сигирдан 5800 килограммдан сут соғиб олишга сўз берди.

Республиканинг қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари пахта етиштиришнинг етти йиллик охирига белгиланган даражасига муддатидан бир йил олдин эришишга ва давлатга 1964 йилда 3600—3800 минг тонна пахта сотишга, 1965 йилда эса 4 миллион тонна «оқ олтин» олишга, гўшт етиштириш соҳасида сўйилган вазнда ҳисоблаганда 252 минг тонна миқдорида ва сут етиштириш соҳасида 1035 минг тонна миқдорида 1965 йил учун белгиланган даражага 1963 йилда эришишга, жун етиштириш соҳасида 26 минг тонна миқдорида ва пилла етиштириш соҳасида 17600 тонна миқдорида белгиланган даражага 1964 йилда эришишга қарор қилдилар.

Биз 1965 йилги топшириқда сабзавот етиштириш соҳасида 846 минг тонна миқдорида, полиз экинлари етиштириш соҳасида 681 минг тонна миқдорида ва картошка етиштириш соҳасида 476 минг тонна миқдорида белгиланган даражага 1962 йилда эришишга қарор қилдик. Бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш ва давлатга сотиш соҳасида белгиланган топшириқларнинг ҳам муддатидан олдин бажарилишини таъминлаймиз.

Ўртоқ Никита Сергеевич Хрушчев Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг декабрь Пленумида сўзлаган нутқида қишлоқ хўжалигини янада юксалтириш программасини баён қилиб, шу нарсани жуда тўғри кўрсатиб ўтдики, «Энди биз қишлоқ хўжалиги соҳасида фақат кенгайиш томонига қараб эмас, чуқурроқ кириб бориш йўли билан ҳам боришимиз экин майдонларини фақат кўпайтириш йўли билангина эмас, шу билан бирга, агротехникани жорий қилиш ҳисобига ҳосилни ошириш йўли билан ҳам боришимиз, тағин ҳам юқори меҳнат унумдорлигига эришувимиз, маҳсулот таннархини камайтира боришимиз лозим. Бизнинг йўлимиз шуки, экин майдонларини асосан кенгайтиришга асосланган қишлоқ хўжалигининг экстенсив формаларини жорий қилиш эмас, балки ернинг ҳар бир гектаридан, сарфланган меҳнатнинг ҳар бир единицасига ҳисоблаганда энг кўп миқдорда маҳсулот берадиган юқори малакали, интенсив хўжаликни жорий қилишимиз керак».

Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг ана шу кўрсатмаларини бажариш учун ҳамма чораларни кўрамиз.

Биз қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши усталарининг илғор тажрибаларини, фан муваффақиятларини умумлаштириб ва кенг ёйиб етти йилликнинг иккинчи йили 1960 йилда қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлигини ва чорвачиликнинг маҳсулдорлигини ошириш, кўп колхозлар, совхозлар, бўлимлар ва бригадаларнинг қолоқлигини тугатиш, умумий юксалишга эришиш ҳамда пахта, гўшт, сут, тухум, сабзавот, картошка, мева, узум, жун, қоракўл тери, пилла етиштиришни анча кўпайтириш учун ҳамма чораларни кўрамиз.

Фахрли вазифа — мамлакатни пахта билан тобора кўп миқдорда таъминлаб туриш вазифаси Ўзбекистон зиммасига тушган. Пахта ўзбек халқининг Совет Иттифоқидаги ҳамма халқлар билан муттасил мустаҳкамланиб бораётган дўстлигининг моддий ифодасидир, унинг интернационал ва ватанпарварлик бурчидир.

Биз 1960 йилда — етти йилликнинг иккинчи йилида камида 3170 минг тонна пахта етиштириб, давлатга сотишга қарор қилдик. Тошкент область қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари давлатга 475 минг тонна, Андижон области 460 минг тонна, Фарғона области 415 минг тонна, Самарқанд области 402 минг тонна, Наманган области 320 минг тонна, Бухоро области 300 минг тонна, Хоразм области 260 минг тонна, Қорақалпоғистон АССР 250 минг тонна, Сурхондарё области 240 минг тонна, Қашқадарё области 160 минг тонна пахта сотиш мажбуриятини олдилар.

Биз комплекс механизация асосида ғўзани парвариш қилишнинг прогрессив усулларини ҳамма жойда жорий қилиб, ҳамма ишларни энг яхши агротехника муддатларида ўтказиб, маҳаллий ва минерал ўғитлардан тағин ҳам самарали фойдаланиб, деҳқончилик маданиятини ошириб, 1960 йилда республикада ҳар бир гектар ердан ўрта ҳисобда 24 центнердан ҳосил олиш учун курашамиз.

Кам ҳосил оладиган қолоқ бригадалар, колхозлар ва совхозларни илғорлар даражасига етказиб олиш, республиканинг ҳамма бригадалари, колхозлари ва совхозларида ҳосилдорликни ошириш, сув ва ер ресурсларидан тағин ҳам тўлиқроқ фойдаланиш ҳисобига экин майдонларини кенгайтириш — пахта етиштиришни кўпайтиришдаги асосий резервларимиздир. 1960 йилда 65 минг гектар янги ерларни ғўза ва бошқа экинлар экиш учун ўзлаштирамиз.

Бу йил 870 минг гектар ерга чигитни режа сими билан квадрат-уялаб экамиз, 1200 минг гектар ердаги ғўзага икки томонлама ишлов берамиз, камида бир миллион гектар ердаги ғўзани кетмонсиз ишлаймиз.

Бу йил биз пахта териш машиналари билан камида 500 минг тонна пахта терамиз. Тошкент областининг механизаторлари камида 140 минг тонна, Андижон область механизаторлари 60 минг тонна, Фарғона область механизаторлари 55 минг тонна, Самарқанд область механизаторлари 50 минг тонна, Наманган область механизаторлари 45 минг тонна, Бухоро область механизаторлари 40 минг тонна, Хоразм область механизаторлари 40 минг тонна, Қорақалпоғистон АССР механизаторлари 35 минг тонна, Қашқадарё область механизаторлари 20 минг тонна, Сурхондарё область механизаторлари 15 минг тонна пахтани машиналарда териб берадилар.

Техника тараққиётини янада ривожлантириш меҳнатни ташкил қилишнинг янги формасини — комплекс механизация бригадаларини кенг ёйиш билан чамбарчас боғланган. Бу йил колхозларда ва совхозларда комплекс механизация бригадалари анча кўпайтирилади, бу эса, пахтачиликда меҳнат унумдорлигини 10—15 процент оширишга, маҳсулот таннархини 7—10 процент камайтиришга имкон беради.

Биз Рязань область қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг ватанпарварлик ҳаракатидан намуна олиб, гўшт етиштиришни бир йил ичида икки баравар кўпайтиришга ва давлатга планда белгиланган 115 минг тонна ўрнига 218 минг тонна ёки қарийб икки йиллик планга тенг келадиган гўшт сотишга қарор қилдик. Давлатга Самарқанд области 47,5 минг тонна, Қашқадарё области 31 минг тонна, Тошкент области 30 минг тонна, Бухоро области 25,6 минг тонна, Сурхондарё области 19,4 минг тонна, Фарғона области 15 минг тонна, Андижон области 14 минг тонна, Қорақалпоғистон АССР 16 минг тонна, Наманган области 11,5 минг тонна, Хоразм области 8 минг тонна гўшт сотади.

Олинган социалистик мажбуриятларни бажармоқ учун ҳамма чораларни кўрамиз, жамоат чорва молларини урчитиб кўпайтириш ишидаги камчиликларни тузатмоқ учун нобудгарчиликни энг кам миқдорга етказамиз, чорва молларни сунъий қочириш усулини кенг қўлланамиз, чорва моллар зотини яхшилаш ишларини кучайтирамиз, чорва моллар маҳсулдорлигини оширамиз, ҳамма колхозларда ва совхозларда чорва молларни яйловда, қўлда боқиб семиртиришни ва ўстириб вояга етказишни ташкил этамиз. 1960 йилда колхозчилар, ишчилар ва хизматчилардан ихтиёрийлик принципига қаттиқ риоя қилган ҳолда камида 400 минг ёш қорамолни ўстириб вояга етказмоқ учун харид қилиб оламиз ҳамда 100 минг бош сигирни сотиб оламиз ва сигирлар, чўчқалар ҳамда паррандалар сонини кескин равишда кўпайтирамиз.

Сут сотишни 1959 йилдагига нисбатан бир ярим баравар кўпайтирамиз ёки давлатга 400 минг тонна сут сотамиз. Давлатга Самарқанд областида 55 минг тонна, Тошкент областида 50 минг тонна, Бухоро областида 37 минг тонна, Андижон областида 32 минг тонна, Қашқадарё областида 32 минг тонна, Қорақалпоғистон АССРда 32 минг тонна, Фарғона областида 27 минг тонна, Наманган областида 23 минг тонна, Сурхондарё областида 23 минг тонна, Хоразм областида 19 минг тонна сут сотилади.

Илғорларнинг тажрибаларини ҳамма жойда жорий қилиб, маккажўхори майдонининг ҳар бир гектаридан думбул бўлиб пишган сўталари билан бирга камида 400 центнер кўкпоя олишни таъминлаймиз, камида 4500 минг тонна ёки ҳар бир сигирга ҳисоблаганда 10—12 тоннадан силос бостириб қўямиз. Бедазорларнинг ҳар бир гектаридан камида 80 центнердан қуруқ беда олишни таъминлаймиз ва жамоат чорвачилиги учун зарур миқдорда чўп-хашак тайёрлаб қўямиз.

1960 йилда давлатга 1575 минг дона қоракўл тери, 14655 тонна пилла ва 22 минг тонна жун сотиш мажбуриятини оламиз.

Чорвачилик маҳсулотлари етиштирмоқ учун сарфланаётган меҳнатни ва бу маҳсулотларнинг таннархини янада камайтиришга эришамиз, меҳнатни кўп талаб қиладиган ишларни кенг равишда машиналаштирамиз ҳамда фермаларда чорва молларни боқиш ва озиқлантириш ишида энг прогрессив усулларни кенг жорий қиламиз.

Биз аҳолини сабзавот, картошка ва бошқа маҳсулотлар билан таъминлашни яхшилаш ишларини зўр бериб давом эттира берамиз. 1960 йилда колхозлар ва совхозларда 360 минг тонна картошка, 610 минг тонна сабзавот, 600 минг тонна полиз экинлари етиштириб берамиз. Мева ва узум етиштиришни 315 минг тоннага етказамиз ёки 1959 йилдагига қараганда 65 минг тонна кўпайтирамиз. Лалми ерлардан, шартли—суғориладиган ерлардан ва тоғ этаклари районларидаги ерлардан фойдаланиб, янги боғлар ва токзорлар вужудга келтириш соҳасида етти йиллик планни анча ошириб бажарамиз.

Колхозларнинг жамоат хўжалигини бутун чоралар билан янада ривожлантириш мақсадида 1960 йилда зарур оборот маблағларини вужудга келтиришни ҳисобга олган ҳолда, пул даромадларидан 23—25 процентини колхозларнинг бўлинмас фондларига ажратиб, бу маблағлардан биринчи навбатда техника сотиб олиш, ишлаб чиқариш бинолари, ирригация-мелиорация иншоотлари, йўллар қуриш, асосий воситаларни капитал ремонт қилиш ҳамда колхозлар экономикасини тез юксалтиришни таъминлайдиган бошқа тадбирлар учун сарфламоқчимиз.

Биз интернат-мактаблар, касалхоналар, туғруқхоналар, болалар боғчалари ва яслилари, колхозчилар учун уйлар, ошхоналар, нонвойхоналар, ҳаммомлар ҳам қура берамиз, кўпгина колхоз қишлоқларимизнинг қиёфасини тезроқ ўзгартириш учун ҳамма чораларни кўрамиз.

Россия Федерацияси ва Украина колхозларидан ўрнак олиб, Марказий Фарғона ерларини ўзлаштириш билан шуғулланаётган Колхозлараро Кенгаш тажрибаси бўйича 1960—1961 йиллар ичида Ўзбекистоннинг деярли ҳамма районларида колхозлараро қурилиш ташкилотлари, қурилиш ишлари билан шуғулланадиган районлараро ва областлараро бирлашмалар, шунингдек бинокорлик материаллари ишлаб чиқарадиган корхоналар вужудга келтирмоқчимиз.

* * *

Жонажон Коммунистик партияни, жонажон Совет ҳукуматини ишонтириб шуни айтамизки, марксизм-ленинизм улуғ ғояларига чексиз содиқ бўлган, жонажон Коммунистик партия, унинг ўртоқ Н. С. Хрушчев бошчилигидаги ленинчи Марказий Комитети теварагида маҳкам жипслашган Ўзбекистоннинг барча меҳнаткашлари партия XXI съездининг ва Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети декабрь Пленумининг тарихий қарорларини муваффақиятли равишда амалга ошириш учун, етти йиллик топшириқларини муддатидан олдин бажариш учун ўзларининг куч ва меҳнатларини аямайдилар, мамлакатимизда коммунизм қуриш улуғ ишига муносиб ҳисса қўшадилар.

Мажбуриятлар Ўзбекистон ССР колхозчилари, совхоз, РТС ишчилари ва қишлоқ хўжалик мутахассисларининг йиғилишларида муҳокама этилди ва қабул қилинди.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ IV СЕССИЯСИ

Барча совет кишиларининг, бутун жаҳон жамоатчилигининг н а з а р - эътибори Москвага, Кремлга қаратилган. Бу ерда СССР Олий Совети мажлисларида СССР Министрлар Совети Раиси, КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари Н. С. Хрушчевнинг «Қуролсизла н и ш — тинчликни мустаҳкамлаш ва халқлар ўртасида дўстликни таъминлаш йўлидир» масаласи юзасидан қилган доклади муҳокама қилинмоқда.

Халқ вакиллари—ишчилар ва колхозчилар, олимлар ва ёзувчилар, совет ва партия арбоблари, СССР Қуролли Кучларининг вакиллари Ватанимиз қуролли кучларини яна кўп миқдорда камайтириш тўғрисида Совет ҳукумати томонидан сессия муҳокамасига киритилган таклифнинг ғоят катта аҳамиятини якдиллик билан таъкидламоқдалар. Депутатлар бу таклифни маъқуллаб, совет халқининг фидокорона меҳнат билан, етти йиллик план топшириқларини муддатидан илгари бажариш билан бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлашга ёрдам беришга қизғин интилаётганлигини таъкидламоқда.

Сессиянинг 15 январь эрталабки мажлисида Миллатлар Советининг Раиси депутат **Я. В. Пейве** раислик қилди.

Биринчи бўлиб депутат **И. В. Спиридонов** сўзга чиқади. Совет қўшинларининг сонини камайтириш ҳақидаги таклиф, дейди у, мамлакатимиз тинчликнинг астойдил ва содиқ ҳимоячиси эканлигини ҳар қандай гаплардан яхшироқ кўрсатади. Совет Иттифоқи Ғарб давлатларига ҳозирги шароитда қуролсизланиш ишини қандай қилиб илгари силжитиб юбориш мумкинлигининг яна бир яққол намунасини кўрсатади.

Ғарб давлатларининг раҳбарлари қуролсизланишга бўлган астойдил интилишларни амалий иш билан тасдиқлаш керак, деб неча марта айтган эдилар. Қани жаноблар, агар сизлар тинчликни сақлашдан астойдил манфаатдор бўлсангиз — ўз қуролли кучларингизни камайтиринг, ў з г а ларнинг территорияларидаги ҳарбий базаларингизни тугатинг. Энди гап сизларда қолди! Ғарб давлатларининг ва аввало, Америка Қўшма Штатларининг шу хил тадбирларни амалга оширишлари қуролсизланиш йўлида муҳим босқич бўлур эди, атом ва водород қуролини тақиқлаш тўғрисидаги масаланинг ҳал этилишини тезлаштириш учун реал шарт-шароит яратган бўлур эди. Барча совет кишилари билан бирга ленинградликлар ҳам, дейди нотиқ, қуролли кучларни камайтириш ҳақидаги таклифни якдиллик билан қўллаб-қувватлайдилар ва маъқуллайдилар. Сўнгра у, Ленинград шаҳри ва областидаги кўпгина корхоналарда кеча бўлиб ўтган йиғилишларда ишчилар москваликларнинг етти йиллик планни муддатидан илгари бажариш учун социалистик мусобақа бошлаш ҳақидаги чақириғини қабул қилганликларини айтди.

Белорус ёзувчиси депутат **П. У. Бровка** минбарга чиқади. У, инсониятнинг энг доно кишилари низоларнинг уруш олиб бориш йўли билан ҳал этилишига қарши, бемаъни қирғинчилик ва вайронгарчиликка қарши минг йиллар давомида норозилик билдириб келганликлари ҳақида гапиради. Бу масалага шоирлар қанча-қанча шеърларини, философлар илмий асарларини, меҳнаткашлар қўшиқ ва достонларини бағишладилар.

— Совет ҳукумати киритган бу таклифнинг чинакам маъносини чуқур англаб олганда, — деди П. У. Бровка,—биз қирғинчилик урушларини абадий тўхтатиш ҳақида ҳамма халқларнинг орзулари рўёбга чиқаётган ажойиб давр остонасида турибмиз, деган хулосага келиш осон.

Севикли Совет Ватанимиз тинчлик йўлидаги улуғ ишга ҳал қилувчи ҳисса қўшганлиги ва қўшаётганлигини билиш қувончли бир ҳолдир, деб давом қилади нотиқ.

Депутат П. У. Бровка Ғарб давлатлари Совет Иттифоқининг олижаноб ташаббусидан намуна олишлари, сўнгра эса ер юзида абадий тинчлик ўрнатилиши учун биргаликда ҳаракат қилиб, узил-кесил қарорга келиш лозим, дейди.

Брест қалъасининг ҳимоячиларидан бири, Совет Иттифоқи Қаҳрамони депутат **П. М. Гавриловга** сўз берилади.

Мен, деди у, фашист бомбардимончилари Брест қалъасига ўзларининг биринчи зарбасини берган 1941 йил 22 июнь эртасини шу вақтгача даҳшатли бир тушдек эсга тушираман. Қалъа ҳимоячилари орасида мен ҳам бор эдим. Қонга беланган ва ўлдирилган ўз оналарининг бағрида ўлиб ётган болалар кўз олдимга келади.

Биз, деди ўртоқ Гаврилов, ўша даҳшатли кунларда тинчлик учун ҳамда ўз Ватанимизнинг ва бутун инсониятнинг бахт-саодати учун жанг қилдик. Мен ҳозир ер юзининг ҳамма қисмларидан жуда кўп хатлар олиб тураман. Бу хатларнинг ҳаммасида авторлар—турли мамлакатларнинг ва халқларнинг намояндалари Совет ҳукуматининг ёппасига ва батамом қуролсизланиш ҳ а қ и д а тинчлик йўлидаги толмас курашчи— Никита Сергеевич Хрушчев томонидан Бирлашган Миллатлар Ташкилотида киритилган доно ва инсонпарварлик руҳидаги таклифларини қизғин қўллаб-қувватламоқдалар.

Ўртоқ Гаврилов ўтган урушнинг ҳамма ветеранлари ва қаршилик кўрсатиш курашчилари номидан бутун инсониятга мурожаат қилиб, урушнинг йўлини тўсишга чақирди. Планетамиз устида тинчлик ва халқлар ўртасида дўстликнинг порлоқ қуёши нур сочиб турсин, деди у.

Депутат **В. П. Мжаванадзе** (Грузия ССР) сўз олади.

— Биз, совет кишилари,—дейди у,—машаққат ва қийинчилик йилларини бошимиздан кечирганмиз, ўз меҳнатимиз, ўз қўлимиз билан ажойиб совет социалистик давлатини, одамлар эксплуатациянинг нима эканлигини, ишсизлик даҳшатларини билмайдиган, экономика, маданият ва фаннинг мислсиз равнақига эришилган, кишиларнинг маънавий ва моддий эҳтиёжларини қ о н д и р и ш учун ҳамма ишлар қилинаётган ажойиб совет социалистик давлатини барпо этганмиз. Шунинг учун ҳам биз урушга нафрат билан қараймиз ва давлатимиз ўзи вужудга келган дастлабки кунлардан бошлаб изчиллик билан, қатъият билан кураш олиб борган тинчликни жуда қадрлаймиз.

—Никита Сергеевич Хрушчевнинг доклади, — деб давом қилди нотиқ,—бутун совет халқининг муқаддас орзу-истакларини, у н и н г бугунги ва эртанги кунга бўлган қаттиқ ишончини ифодалайди.

Қуролли кучларни камайтириш соҳасидаги тадбирларни амалга ошириш биздан яна катта ишлар қилишни талаб қилади: Совет Армиясининг шонли жангчилари бўлган кўп минглаб кишини жойлаштириш керак бўлади. Бу ишга биз юксак гражданлик бурчимизни англаб, сезгирлик билан қарашимиз лозим.

Биз, Грузия меҳнаткашлари сайлаган депутатлар, деди пировардида нотиқ, ўртоқ Хрушчевнинг докладини тамомила маъқуллаймиз ҳамда Совет Иттифоқи Қуролли Кучларини камайтириш ҳақидаги таклифларни қўллаб-қувватлаймиз.

Рязань областидаги «Дело Октября» колхозининг сут соғувчиси депутат **А. Ф. Ивкина** ўз сўзида бундай деди:

Коммунистик партия ва Совет ҳукумати тинчликни мустаҳкамлашга, чет эллар билан амалий алоқаларни ривожлантиришга, барча давлатлар билан дўстликни мустаҳкамлашга қаратилган доно сиёсатни ўтказиб келаётганликларига ҳаммамиз қувонамиз ва бу билан фахрланамиз.

Совет кишиларининг ҳаёти кундан-кунга тобора қувноқ ва бахтли бўлаётган бир вақтда тинчликни истамаслигимиз мумкинми, ахир! Шунинг учун ҳам ҳукуматимизнинг ёппасига ва батамом қуролсизланиш ҳақидаги таклифи, халқаро низоларни ҳал қилиш воситаси сифатида урушдан воз кечиш ҳақида барча давлатларга қарата чақириғи бутун халқ томонидан қўллаб-қувватланмоқда ва маъқулланмоқда.

Бизга уруш керак эмас, чунки уруш кўпларимизни оталаримиздан, эрларимиздан ва ака-укаларимиздан жудо қилди. Биз ўзимизнинг бахтиёр коммунистик ҳаётимизни қуришни ва капиталистик давлатлар билан тинч мусобақалашишни истаймиз.

Рязань қишлоқлари меҳнат соҳасида кучли юксалишни кечирмоқда. Совет кишилари етти йилликнинг улуғвор вазифаларини ҳал этмоқдалар. Болаларимиз тинчлик ва фароғатда ўссин ва яшнасин! Улуғ Совет давлатининг янги тадбирлари бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлашга ёрдам беради.

— Ёппасига ва батамом қуролсизланиш ҳақидаги Совет таклифлари, — деди Қозоғистон ССР Фанлар академиясининг президенти депутат **К. И. Сатпаев**, — ҳозирги кунда миллион-миллион кишилар учун, бутун прогрессив инсоният учун кураш байроғи бўлиб қолди. Эндиликда Ғарб вакиллари: қуролсизланишни амалга ошириш ниятингиз борми ёки йўқми, деган саволга жавоб беришдан ҳеч қандай ҳийлалар ва писандалар билан қочиб қутила олмайдилар.

Ақл-идрок овози ҳарбий ишлаб чиқаришни тўхтатишга, қуролланиш учун сарф қилинаётган ғоят катта моддий ресурслар ва маблағларни эса тинч қурилиш учун сарф қилишга даъват этади.

Атом энергияси асрида, дейди нотиқ, космик ракеталар ва электроника асрида табиат кучларини тўхтовсиз эгаллаш, миллион-миллион кишиларнинг турмуш шароити яхшиланишига эришиш, космосни ўзлаштиришда, атомдан тинч мақсадларда фойдаланишда, касалликлар ва эпидемияларга қарши курашда барча мамлакатлардаги олимларнинг кучғайратини бирлаштириш учун буюк истиқболлар очилмоқда.

Ҳозирги вақтда қиличларни қинида сақлашнинг ўзи кифоя қилмайди, қиличлардан омоч қилиш керак, дейди К. И. Сатпаев. Уфқни урушнинг қора булутларидан абадий холи қилиш керак.

Депутат Сатпаев демобилизация қилинадиган жангчиларни Қозоғистонга келишга таклиф этади. Улар Қозоғистонда хурсандлик билан кутиб олинадилар.

Воронеждаги экскаватор заводининг токари, депутат **А. М. Воронцовга** сўз берилади. Ҳар бир совет кишиси сингари мен ҳам, дейди у, станок олдида ишлар эканман, бугунги кун ҳақидагина эмас, балки эртанги кунни ҳам ўйлайман. Партия белгилаб берган буюк режаларни биз ўзимизнинг жонажон ишимиз деб кутиб олдик. Воронеж экскаваторчилари 1959 йилги планни муддатидан илгари, 18 декабрда бажардилар ва қўшимча суратда 6,5 миллион сўмлик маҳсулот бердилар. Завод коллективи 1960 йилги план ҳам шараф билан бажарилади, деб СССР Олий Советини ишонтиришни менга топширди.

Лекин биз ўз меҳнатимизнинг самаралари янги уруш олови билан йўқ қилиб юборилишини истамаймиз, дейди ўртоқ Воронцов. — Биз заиф бўлганимиздан эмас, балки тинчлик — миллион-миллион кишиларнинг бахти, бутун инсониятнинг бахти бўлганлиги учун тинчлик йўлида курашамиз. Шу сабабли мен ҳукуматимизнинг ёппасига ва батамом қуролсизланиш ҳақидаги таклифини чин қалбимдан табриклайман. Ҳар қандай урушларни — совуқ ва иссиқ урушларни тугатиш учун қатъий кураш олиб бораётган Коммунистик партияга ва Совет ҳукуматига чин кўнгилдан раҳмат.

Курск областидаги Калиновка қишлоғи колхозининг раиси депутат **В. В. Грачев** минбарга чиқади.

— СССР Олий Советининг ушбу сессияси қуролсизланиш масалаларига бағишланган, мен шуни таъкидлаб ўтмоқчиманки, биз ўз муваффақиятларимизга Никита Сергеевич Хрушчев тавсия этган жуда қудратли восита билан қуролланганлигимиз туфайли эришдик. Бу қуролнинг номи — маккажўхоридир. Биз йил сайин гектарига 600 центнер ва бундан ҳам кўпроқ маккажўхори етиштирмоқдамиз, бу эса бизга чорвачиликда чинакам бурилиш ясашга имкон берди.

Депутат В. В. Грачев айтадики, шаҳарда ҳам, қишлоқда ҳам совет кишилари армиядан демобилизация қилинадиган жангчиларни меҳр-муҳаббат ва ғамхўрлик билан кутиб оладилар. Улар иш билан ҳам таъминланади, уларнинг янги касб эгаллашлари ва ўқишни давом эттиришлари учун ҳамма шарт-шароит ҳам яратиб берилади.

Москва ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони депутат **К. С. Москаленко** ўз нутқида айтдики, Совет давлати ўз Қуролли Кучларини камайтирмоқда, чунки у урушни истамайди, ҳеч кимга ҳужум қилишни ўйламайди, барча халқлар билан тинч ва дўст бўлиб яшашни истайди.

Лекин жаҳонда «совуқ уруш»ни давом эттиришга ва янада кучайтиришга интилаётган реакцион кучлар ҳали бор. Иккинчи жаҳон урушидаги бизнинг собиқ иттифоқчиларимиз ғарбий герман реваншистларини зўр бериб қуроллантирмоқдалар, уларга атом қуролини ишониб бермоқдалар, инсониятни қонли уруш гирдобига тортганларнинг қўлига қурол бермоқдалар.

Маршал Москаленко айтадики, Совет Қуролли Кучлари соғлом фикрга ва тарихнинг яққол сабоқларига зид равишда бизнинг Ватанимизга ҳужум қилишга журъат этадиган ҳар қандай душманни тор-мор келтиришга ва ер билан яксон қилишга қодирдирлар. Совет Иттифоқининг Армия ва Флотни кўп миқдорда камайтириши унинг кучсизлигини эмас, балки куч-қудратининг ўсганлигини кўрсатади.

Москва округи солдатларининг, сержант ва офицерларининг фикр ва туйғулари ўз халқи билан биргадир, дейди ўртоқ Москаленко. Округ қўмондонлиги сессия қабул қиладиган қарорни амалда бажаришга тайёрдир.

СССР Фанлар академиясининг президенти депутат **А. Н. Несмеяновга** сўз берилади. Фаннинг олижаноб мақсади халққа хизмат қилишдир, дейди у. Унинг вазифаси — вайрон қилиш эмас, балки яратишдир. Бутун дунёдаги тараққийпарвар олимлар халқларнинг тинч тараққиёти йўлида фандан кенг фойдаланиш учун, кам тараққий этган мамлакатларга ёрдам бериш учун курашмоқдалар.

А. Н. Несмеянов айтадики, қуролсизланиш бутун дунёда илмий тадқиқотларни кенг равишда бирлаштиришга имкон беради, чунки уларнинг бир-бирларидан сир сақлаш зарурияти қолмайди. Нотиқ олимларнинг халқаро миқёсда самарали ҳамкорлик қилишлари мумкин бўлган ҳар хил фан соҳаларини кўрсатиб ўтади. Совет Иттифоқида, Америка Қўшма Штатларида, Англияда бошқариладиган термоядро синтезини эгаллаш соҳасида иш олиб борилмоқда. Ана шу янги давр очадиган проблема устида биргаликда иш олиб борилса бўлмайдими? Бироқ, фақат қуролсизлангандан кейингина буни амалга ошириш мумкин.

Сўнгра совет олими кимё фанининг жуда катта имкониятлари, автоматиканинг буюк истиқболлари ҳақида, электрон автоматик машиналар тўғрисида гапиради. Циолковский инсонга юлдузлар йўлини кўрсатиб берди. Совет Иттифоқи олимлари, инженерлари ва ишчилари космик ракеталарни Ойга ва Ой атрофида учирдилар. Инсон тез орада Ерга энг яқин масофада турган планеталарга, сўнгра эса узоқроқдаги планеталарга етиб олади. Инсоннинг жонажон планетамиз — Ер доирасидан четга чиқиши бутун инсониятнинг умумий иши бўлиши лозим.

Шу юксак минбарда туриб, дейди академик Несмеянов, биз халқларни, уларнинг парламентларини, уларнинг ҳукуматларини қуролсизланишга даъват этамиз: Совет Иттифоқидан намуна олингиз — қуролсизланингиз, халқлар дўстлигини мустаҳкамлангиз!

Литва республикаси Олий Совети Президиумининг раиси депутат **Ю. И. Палецкис** сўзга чиқади. У, Совет Иттифоқининг Қуролли Кучлари сонини 1.200 минг кишига камайтириш тўғрисидаги масалани ҳал қилаётган СССР Олий Советининг ушбу сессияси барча мамлакатларнинг парламент аъзоларини ўз ҳукуматларидан худди шундай конкрет тадбирлар кўришга эришиш учун ҳаракат қилишга ундайдиган намуна бўлиши лозим, деди.

Бутун Литва халқи каби, Литва халқининг депутатлари ҳам, дейди Палецкис, мамлакатнинг мудофаа қобилиятига ҳалал етказилмагани ҳолда армиянинг камайтирилиши учун якдиллик билан овоз берадилар.

— Совет атомчилари, — деди депутат **И. В. Курчатов**, — партия ва ҳукуматнинг топшириғига мувофиқ, дастлаб, атом ва водород қуролини яратиш устида, сўнгра эса уларни такомиллаштириш устида кўп йиллар давомида зўр бериб ва фидокорона меҳнат қилдилар, чунки агар биз бундай қуролга эга бўлмасак, ажойиб Ватанимизни тиз чўктиришга уринадиган кучлар топилиб қолиши мумкинлигини яхши билар эдик. Совет олимлари, атомчи инженерлар мамлакат олдидаги ўз бурчларини адо этдилар. Мукаммал ва тежамли, жуда кучли атом ва водород қуроли яратилди. Шу билан бирга ракеталарнинг ва ядро қуролини элтиб берувчи бошқа воситаларнинг конструкторлари ҳам ўз ишларини бажардилар. Халқимиз хотиржам бўлсин, Ватанимиз мудофааси ишончли равишда таъминланган. Шундай шароитда Совет ҳукуматининг армияни камайтириш ҳақидаги таклифи тамомила асосли ва ўз вақтида киритилган таклифдир.

Академик Курчатов ядро қуролини йўқотиш масаласига тўхталади. Ўтган, 1959 йилда, дейди у, кўп йиллардан бери биринчи марта жаҳоннинг ҳеч бир мамлакатида синаш мақсадида ядро портлатилмади. бу ҳол тез вақтда ядро қуролини йўқотиш мумкин бўлиб қолади, деган умид туғдиради.

Биз, деди депутат, халқларнинг тинчлик йўлидаги интилиши ғалаба қозонади, ядро қуроли синовларини ҳамма жойда ва абадий тўхтатиш тўғрисида тегишли контроль ўрнатилгани ҳолда манфаатдор давлатлар ўртасида яқин вақт ичида битим тузилади, деб умид қиламиз.

СССР Ташқи ишлар министри депутат **А. А. Громико** ўз нутқида Совет ҳукуматининг Қуролли Кучларни камайтириш ҳақидаги янги таклифини совет кишилари мамнуният билан кутиб оладилар, деди. Шу билан бирга у, Совет Қуролли Кучларини камайтириш соҳасида ушбу сессия муҳокама қилаётган тадбирларнинг катта халқаро аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади.

Совет ҳукумати учун бу тадбир бошқа тадбирлардан ажратиб олинган алоҳида тадбир эмас. Бу — Совет Иттифоқининг изчил тинчликсевар ташқи сиёсатидаги муҳим бўғиндир. Совет Иттифоқининг намунаси агрессив ниятлари ва планлари бўлмаган давлатлар ҳозирдаёқ ўз ишлари билан, зўр бериб қуролланишнинг тўхтатилишига ёрдам беришлари тамомила мумкин эканлигини кўрсатади.

Ўртоқ Громико ҳозирги қурол шу вақтгача мисли кўрилмаган жуда катта вайрон қилиш кучига эга эканлигини таъкидлаб, бу ҳол ёппасига ва батамом қуролсизланиш зарурлигини кўрсатади, деди.

Совет Иттифоқи, деди у, бутун уруш машинасини емириб ташлашга тарафдордир. Ҳеч қандай қийинчиликлар қуролсизланиш проблемасини ҳал этишнинг кечиктирилишига асос бўлолмайди.

Биз, деди пировардида ўртоқ Громико, Америка конгресси, Англия парламенти, Франциянинг миллат мажлиси Совет Иттифоқининг ташаббусига қўшилиш ва ўз қуролли кучларини камайтиришларини эълон қилиш учун тўпланадиган кунни кутишга ҳақлимиз.

Эрталабки мажлисда депутатлардан **Н. П. Бажан** (Украина ССР) ва **Ф. И. Голиков** (Москва) ҳам сўзладилар.

* * *

СССР Қуролли Кучларини яна кўп миқдорда камайтириш тўғрисида ҳукумат томонидан белгиланган тадбирлар мамлакатимиз меҳнаткашларига қанчалик яқин ва тушунарли бўлганлигини сессия номига тўхтовсиз келаётган телеграммалар кўрсатиб турибди. Бу телеграммаларнинг баъзилари ўқиб эшиттирилди. Мамлакатнинг турли қисмларидан ҳарбий хизматчилар, денгизчилар, ишчилар, колхозчилар, студентлар, пенсионерлар ёзадилар. Ҳар қайси телеграммада ҳукуматнинг тадбирлари чин кўнгилдан маъқулланади, Ватаннинг бахт-саодати йўлида астойдил меҳнат қилиш истаги изҳор қилинади.

Москваликлардан бирининг телеграммаси қисқа, аммо маънолидир: «Никита Сергеевичнинг докладини тингладим. Бахтиёрман. Розиман. Қабул қилинглар. Сайловчингиз».

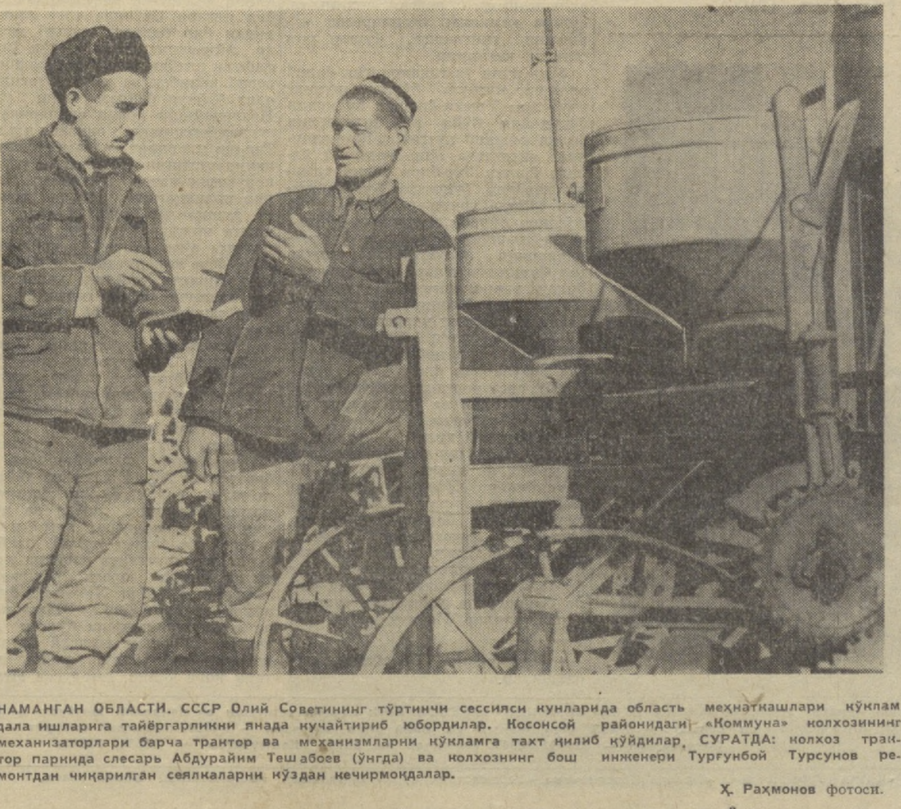

НАМАНГАН ОБЛАСТИ. СССР Олий Советининг тўртинчи сессияси кунларида область меҳнаткашлари кўклам дала ишларига тайёргарликни янада кучайтириб юбордилар. Косонсой районидаги «Коммуна» колхозининг механизаторлари барча трактор ва механизмларни кўкламга тахт қилиб қўйдилар. СУРАТДА: колхоз трактор паркида слесарь Абдурайим Тешабоев (ўнгда) ва колхознинг бош инженери Турғунбой Турсунов ремонтдан чиқарилган сеялкаларни кўздан кечирмоқдалар.

Ҳ. Раҳмонов фотоси.

* * *

Иттифоқ Совети билан **Миллатлар Советининг** кечки мажлиси **Иттифоқ Совети** раиси **П. П. Лобанов** раислигида очилди.

Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг «Қуролсизланиш — тинчликни мустаҳкамлаш ва халқлар ўртасида дўстликни таъминлаш йўлидир» деган докладини муҳокама қилиш давом этди. Биринчи бўлиб депутат **А. Г. Крилов** (Москва) сўзга чиқди. У, ўз нутқининг анча қисмини демобилизация қилинган жангчиларни ишга жойлаштириш масаласига бағишлади. Лихачев номидаги Москва автомобиль заводида бу соҳада бирмунча тажриба тўпланган.

Ўртоқ Крилов қуролли кучларни бундан олдинги камайтириш даврида бу корхона демобилизация қилинган бир мингдан кўпроқ жангчини ишга қабул қилганлигини, улар я н г и касбларни тез ўрганиб олганликларини ва ҳозир ўзларининг иш участкаларида е т а к ч и позицияларни эгаллаб турганликларини гапириб берди. Масалан, собиқ учувчи А. Ф. Скоморохов демобилизация қилингандан кейин Лихачев номидаги заводга электромонтер қилиб олинди. У тез орада техника мактабини, сўнгра техникумни тамомлаб институтга ўқишга кирди. Ҳозирги вақтда у заводда энг катта цехларнинг бири бўлган нормаллар цехида энергетик бўлиб ишламоқда. Совет Армиясининг собиқ офицери Б. Н. Лобов янги касб ўрганиб олиб, мастер бўлиб ишлай бошлади, сўнгра цех печь хўжалиги бошлиғининг ўринбосари бўлиб ишлашга киришди. Ҳозирги вақтда у темирчилик цехи партия бюросининг секретари ва з а в о д партия комитетининг аъзоси бўлиб сайланган, институтнинг иккинчи курсида ўқимоқда. Шундай қилиб, Лихачев номидаги заводда демобилизация қилинган солдат ва офицерлардан ҳаммаси бўлиб 800 дан ортиқ киши турли касбларни ўрганиб олди.

Совет Иттифоқи Қуролли Кучларини янада қисқартиш натижасида корхонага ишга келадиган солдатлар ва офицерларга нисбатан ҳам завод мана шундай усулни қўллайди.

Германиядаги совет қўшинлари группасининг бош қўмондони депутат **М. В. Захаров** ўз нутқида бундай деди:

— Совет Иттифоқи ёппасига ва батамом қуролсизланиш тўғрисидаги таклифларни амалий ҳал қилишда барча давлатларнинг ҳукуматлари тақлид қилса арзийдиган ўрнак кўрсатмоқда. Совет жангчилари Коммунистик партияга, Совет ҳукуматига, Никита Сергеевич Хрушчевга ҳозирги замоннинг энг қизғин проблемасини — қуролсизланиш проблемасини амалий ҳал қилиш ишида дадил ташаббус кўрсатганликлари учун жуда катта хурсандчилик ва иштиёқ билан ўзларининг миннатдорчиликларини изҳор қиладилар.

Ҳарбийлар шу трибунада сўзга чиқиб, армияни қисқартиришга, қуролсизланишга ўзларининг тарафдор эканликларини айтаётганликлари, — деди нотиқ, — Ғарбдаги кишиларга ғалати бўлиб кўриниши мумкин. Лекин биз коммунистлармиз ва Улуғ Октябрь революцияси рўёбга чиқарилганида бизнинг талабимиз армия тарқатиб юборилсин ва умумхалқ милицияси тузилсин, деган талабдан иборат бўлган эди. Инсоният тарихида ишчи ва деҳқонларнинг биринчи давлати — Советлар Республикаси туғилган кундан бошлаб бизнинг байроғимизга «Халқларга тинчлик!» деган сўзлар ёзиб қўйилди.

Германиядаги совет қўшинлари группасининг шахсий составн, — деди ўз нутқининг охирида М. В. Захаров, — қуролли кучларни анча камайтириш тадбирларини табриклайди ва жанговар вахтада туриб ўз вазифасини шараф билан муносиб равишда бажаради, деб Коммунистик партия Марказий Комитетини ва Совет ҳукуматини ишонтиради.

ВЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари **С. П. Павлов** сўзга чиқади. Мамлакатимизнинг ёшлари, — дейди у, — Н. С. Хрушчев докладида айтилган доно таклифларни қизғин маъқуллайдилар. Ёшлар буни ёш авлоднинг турмуши, бахти ва келажаги тўғрисида қилинган энг катта ғамхўрлик деб биладилар. Сўнгра нотиқ совет йигитлари ва қизлари яратувчилик меҳнатида актив қатнашаётганликлари ҳақида гапиради. Ёшлар янги заводлар ва фабрикаларни, электростанциялар ва мартен печларини, темир йўллар ва газ қувурларини қуришга, миллион-миллион тонналаб дон ва гўшт етиштиришга ўз меҳнатларини сарфладилар.

Кейинги йилларда, — деди ўртоқ Павлов, — йигитлар ва қизлардан 6 миллион киши комсомол йўлланмаларини олиб, қўриқ ерларни ўзлаштиришга, Сибирь ва Узоқ Шарқдаги янги қурилишларга, чорвачилик фермаларига жўнаб кетдилар.

Сўнгра нотиқ дедики, — армия сафларида т у р г а н ёшлардан юз минглаб кишилар тинч меҳнатга қайтиб келадилар. Уларни ҳам қурилишлар ва фабрикаларда, бепоён далаларимизда катта-катта ишлар кутмоқда. Комсомол ташкилотлари ўз ўртоқларига самимий ғамхўрлик ва илтифот кўрсатадилар.

Сўнгра депутатлардан **В. А. Касатонов, Г. С. Давтян, В. И. Чуйков, А. Я. Пельше** сўзга чиқиб, улар ҳам Совет ҳукуматининг СССР Қуролли Кучларини яна анча қисқартириш тўғрисидаги таклифини якдиллик билан қувватладилар.

Иттифоқ Совети Ташқи ишлар комиссиясининг раиси депутат **М. А. Сусловга** сўз берилади. У дедики, Совет ҳукуматининг қуролли кучларни яна анча қисқартириш тўғрисида СССР Министрлар Совети Раиси ўртоқ Н. С. Хрушчев томонидан Олий Совет муҳокамасига киритилган таклифини бутун совет халқи сингари Олий Совет депутатлари ҳам қизғин равишда кутиб олдилар ва тўла равишда маъқулладилар. Совет кишилари қуролли кучларимизнинг янада қисқартирилишини бутун қалблари ва фикр-зикрлари билан маъқуллаб ва табриклаб, бу тадбирни ленинчи Коммунистик партия раҳбарлигида коммунизм қуришда ўзлари эришган жуда катта муваффақиятларнинг натижаси деб, мамлакат экономикаси ғоят ўсганлигининг, мамлакат фани ва техникаси ниҳоят даражада гуллаб-яшнаганлигининг, совет жамиятининг маънавий-сиёсий бирлиги м и с л и кўрилмаган даражада жипслашганлигининг ҳамда социалистик мамлакатлар улуғ ҳамкорлигининг қудрати янада мустаҳкамланганлигининг натижасидир, деб тўғри фикрни айтмоқдалар.

Ўртоқ Суслов айтдики, Совет ҳукуматининг тинчликсеварлик руҳидаги янги ташаббуси бутун ер юзида жуда катта аҳамиятга эга бўлган воқеа деб кутиб олинади ва халқаро кескинликнинг юмшашига қаршилик кўрсатаётганларнинг ҳаммасига, зўр бериб қуролланиш тарафдорларининг ҳаммасига яна бир марта қақшатғич зарба беради. Бу тадбир Совет Иттифоқи ёппасига ва тўла қуролсизланишнинг ҳақиқатан қатъий ва кескин тарафдори эканлигини яна бир марта яққол кўрсатади. Капиталистик давлатлар биздан ўрнак олсинлар. Совет Иттифоқининг бу олижаноб намунали иши барча мамлакатларнинг парламентлари ва ҳукуматларига ибрат бўлиб, уларни ҳам ўз қуролли кучларини камайтириш ва ёппасига қуролсизланиш йўлида конкрет қадам қўйишга ундасин.

Иттифоқ Совети ва Миллатлар Совети Ташқи ишлар комиссияларининг топшириғига биноан, ўртоқ Суслов жаҳондаги ҳамма давлатларнинг парламентларига ва ҳукуматларига СССР Олий Советининг Мурожаати лойиҳасини сессия муҳокамасига киритади. Бу Мурожаатда уларга ўз мамлакатларида зўр бериб қуролланишни тўхтатиш, қуролли кучларни камайтириш йўлида амалий ва конкрет чоралар кўриш, инсониятни даҳшатли қирғин уруш хавфидан халос қилишга кўмаклашмоқ учун зарур чораларнинг ҳаммасини кўриш даъват қилинади.

Ўртоқ Сусловнинг нутқидан кейин музокаралар тўхтатилади. Гулдурос ва давомли қарсаклар билан кутиб олинган СССР Министрлар Советининг Раиси, КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари Н. С. Хрушчевга сўз берилади. Ў р т о қ Хрушчев сўзга чиққанларнинг ҳаммаси ҳам докладда, ҳам қонун лойиҳасида айтилган фикрларни маъқуллаганликларини қайд қ и л и б, КПСС Марказий Комитетига ва Совет ҳукуматига депутатлар ишонч билдирганликлари учун ташаккур айтади.

Раислик қилувчи СССР Қуролли Кучларини яна анча қисқартириш тўғрисидаги Қонун лойиҳасини овозга қўяди. Бу Қонун ҳар қайси палатада алоҳида-алоҳида овозга қўйилиб, якдиллик билан қабул қилинади.

СССР Олий Совети жаҳондаги ҳамма давлатларнинг парламентлари ва ҳукуматларига Мурожаатни ҳам якдиллик билан қабул қилади.

СССР Олий Совети тўртинчи сессиясининг кун тартибидаги масала тугайди. Сессия ёпиқ деб эълон қилинади. (ТАСС).

Бутун дунё тан берди

УЛУҒ ИШ

ПЕКИН Хитой Халқ Республикасининг жамоатчилиги ва матбуоти совет Қуролли Кучларини Совет Иттифоқининг ўзи яна бир миллион икки юз минг киши миқдорида камайтириш тўғрисида кўрсатган янги тарихий ташаббусини қизғин маъқуллаб, бунга СССРнинг тинчликсеварлигини кўрсатувчи янги улуғ иш деб баҳо бермоқда, СССР тинчлик учун ҳормай-толмай ва муттасил курашаётганлигини кўрсатувчи янги факт, деб ёзмоқда. СССР Олий Совети сессиясида Н. С. Хрущчев қилган докладнинг муфассал баёни Пекиндаги ва республиканинг бошқа кўп шаҳарларидаги бугунги ҳамма газеталарнинг биринчи саҳифаларида катта сарлавҳалар остида эълон қилинди.

«Дагун бао» газетаси Совет мамлакатининг тинчлик йўлида кўрсатган ташаббусига «Тинчликни мустаҳкамлаш йўлида қўйилган яна бир катта қадам» деб баҳо бермоқда. «Совет Иттифоқи ўз Қуролли Кучларини яна камайтиришга қарор қилганлиги, — деб ёзади «Цзэфанцзюнь бао» газетаси, — халқаро кескинликни янада занфлантириш ва бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлаш учун йўл очиб беради. Совет Қуролли Кучларининг камайтирилиши, — деб ёзади газета, — Совет Иттифоқининг мудофаа қобилиятини асло занфлантирмайди». «Н. С. Хрущчев, деб ёзади «Цзэфанцзюнь бао» газетаси, ёппасига қуролсизланиш тўғрисида Ғарб билан битимга келишга умид қилади». (ТАСС).

* АГАР ҒАРБ ДАВЛАТЛАРИ ЯДРО ҚУРОЛИ СИНОВЛАРИНИ ЎТКАЗМАСАЛАР, СОВЕТ ИТТИФОҚИ БУ СИНОВЛАРНИ ЎТКАЗМАСЛИККА ТАЙЁРДИР. * 70 МИНГ ЖУРНАЛИСТ БУ ҚАРОРНИ ҚОНИҚИШ БИЛАН КУТИБ ОЛДИ. * СОВЕТ ЭКОНОМИКАСИ ТАҒИН ҲАМ ЗЎР КУЧ БИЛАН РИВОЖЛАНАДИ * БУТУН ДУНЁ БУ ҚУДРАТГА ТАН БЕРДИ. * УРУШДАН КЕЙИНГИ ДАВРНИНГ ЖУДА МУҲИМ МАСАЛАСИ.

ХАЛҚЛАР МАМНУН

ХАНОЙ Вьетнам информация агентлиги хабар беради: Совет Иттифоқи қуролли кучларини яна 1.200 минг киши миқдорида камайтириш тўғрисида Н. С. Хрушчевнинг СССР Олий Совети сессиясига киритган таклифини Ханой матбуоти қизғин табрикламоқда.

«Нян зан» газетаси ўзининг бош мақоласида Совет ҳукуматининг бу янги тадбирига «Совет Иттифоқининг тинчлик йўлида сарфлаётган жуда катта янги ғайрати» деб баҳо бермоқда.

Совет Иттифоқи Қуролли Кучларини Н. С. Хрушчев таклиф қилганидек, яна 1.200 минг киши миқдорида камайтириш Совет Иттифоқининг ва социалистик лагернинг яхши ниятда эканлигидан ва уларнинг қудрати мустаҳкамлигидан далолат беради. Кейинги йилларда бутун дунё бу қудратга тан берди.

Совет Иттифоқи ўз қуролли кучларини камайтираётганлиги деб давом қилади газета, Совет Иттифоқи ўзининг жуда катта қудратига қарамай, империалистик мамлакатлар кўпинча қилаётганидек, бошқа мамлакатларга таҳдид солмоқ учун ўзининг бу қудратидан фойдаланишни заррача ният қилаётгани йўқ. Аксинча, Совет Иттифоқи тинчликни ғоят қадрлайди ва Лениннинг тинч-тотув яшаш сиёсатидан ҳеч қачон чекингани йўқ.

Жаҳон халқлари шуни яхши биладиларки, деб ёзади пировардида «Нян зан» газетаси, халқаро вазият фақат Совет Иттифоқининг қудрати туфайли ва у, тинчлик ҳамда халқларнинг ҳамкорлик қилиши учун муттасил кураш олиб бораётганлиги туфайли яхшиланди. Ракеталар соҳасида устунликни қўлдан бермай келаётган Совет Иттифоқи тинчлик манфаатларини кўзлаб, ўзининг ҳамма ракеталарини денгизга улоқтириб ташлашга тайёр эканлигини айтганлиги учун бутун дунё халқлари бу мамлакатдан бениҳоя миннатдордирлар. Совет Иттифоқи ўз қуролли кучларини яна 1.200 минг киши миқдорида камайтириши бутун дунёда тинчлик учун курашни кучайтиришга, ҳеч шубҳасиз, ёрдам беради. (ТАСС).

„КУЧЛИ ЗАРБА"

НЬЮ-ЙОРК Ассошиэйтед пресс агентлигининг обзорчиси Райян Н. С. Хрушчевнинг СССР Олий Совети сессиясидаги докладини шарҳлаб, «Н. С. Хрушчев коммунизм фойдасини кўзлаб кучли зарба урди» деб ёзади. Н. С. Хрушчев докладидан маълум бўлишича, деб ёзади Райян, Совет Иттифоқи шу қадар кучайиб кетганки, энди у, совет экономикаси ғоят тез суръатлар билан олға бораётган бир пайтда қуролли кучларни танҳо ўзи камайтира оладиган бўлиб қолди».

Райяннинг уқтириб ёзишича, Н. С. Хрушчев мўлжаллаганидек қуролли кучларнинг камайтирилиши натижасида 1. 200 минг забардаст йигитлар «Совет Иттифоқининг асосий иқтисодий оқимига» қўшилади, бу эса, «Совет экономикасини тағин ҳам зўр куч билан ривожлантиришни таъминлайди».

Н. С. Хрушчев доклади, деб давом қилади Райян, юксак доирада бўладиган кенгашда Совет Иттифоқининг кучли позицияда туришини таъминлайди. «Совет қуролли кучлари сонининг камайтирилиши, — деб ёзади у, — Ғарб учун қилинган даъватдир».

Райян Н. С. Хрушчевнинг Совет Иттифоқи коммунистик жамият қуришга киришди, деб айтган гапига тўхталиб, бундай деб ёзади: «Бу ваъда ҳамма учун мўл-кўлчилик бўлишидан дарак беради. Хрушчев СССР ни ер юзида энг қудратли мамлакат қилмоқ учун ватанпарварлик билан фидокорона меҳнатнинг авж олиб кетишини кўзлаётганлигини имо қилиб ўтди». (ТАСС).

ЖУРНАЛИСТЛАР ҲАМ ҲИССА ҚЎШАДИ

ПРАГА Журналистлар халқаро ташкилотининг бош секретари Иржи Мейснер ТАСС мухбири билан қилган суҳбатида бундай деди:

Совет ҳукуматининг Совет Иттифоқи Қуролли Кучларини 1.200 минг кишига янгидан қисқартиш тўғрисидаги таклифни СССР Олий Совети муҳокамасига ва тасдиқига киритишга қарор берганлиги бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлаш учун курашда ғоят катта аҳамиятга эгадир. Яхши ниятли барча кишилар, улар билан бирга халқаро журналистлар ташкилотига бирлашган 70 минг журналист ҳам бу қарорни зўр қониқиш билан кутиб оладилар.

Халқаро журналистлар ташкилоти Совет Иттифоқининг тинчликка қаратилган ташаббуси бизнинг коллегаларимиз ёрдами билан дунёдаги барча мамлакатларда қўллаб-қувватланиши учун қўлидан келган ҳамма чораларни кўради. (ТАСС).

АРГЕНТИНА МАТБУОТИДА

БУЭНОС-АЙРЕС Аргентина матбуоти Н. С. Хрушчевнинг СССР Олий Совети сессиясида қилган доклади ҳақида кенг хабар беради.

Энг катта «Пренса» газетаси Москвадан олинган катта ахборотни қуйидаги сарлавҳа остида босиб чиқарди: «СССР ўз Қуролли Кучларини учдан бир қисми миқдорида камайтиради. Хрушчев мамлакат мудофааси ядро ракеталари ва янги турдаги қурол ёрдами билан амалга оширилади, деди». «Демокрасиа» газетаси «Хрущчев сенсацион баёнот берди» деб таъкидлайди.

Матбуот хабарларида Н. С. Хрушчевнинг агар Ғарб давлатлари ядро қуроли синовларини ўтказмасалар, Совет Иттифоқи бу синовларни ўтказмасликка тайёрдир, деган гаплари уқтириб кўрсатилади.

Н. С. Хрушчевнинг доклади ҳақидаги хабарлар Аргентина радиостанциялари орқали қайта-қайта эшиттирилди. (ТАСС).

МУҲИМ МАСАЛА

ТЕҲРОН «Совет Иттифоқининг қуролли кучлари камайтирилмоқда. Хрушчев СССР Олий Совети сессиясида қилган докладида Совет Иттифоқи қуролли кучларини камайтириш учун янги тадбирлар кўрилмоқда, деди» — «Кайҳон» газетаси Н. С. Хрушчевнинг СССР Олий Совети сессиясида қилган докладини ана шундай сарлавҳа остида хабар қилади.

Хабарларда Совет Иттифоқи қуролли кучларини Совет Иттифоқининг бир ўзи камайтириши ҳақида Олий Совет томонидан муҳокама қилинаётган масаланинг жуда катта ва жуда муҳим аҳамиятга эга эканлиги қайд этиб ўтилмоқда. «Қуролсизланиш масаласи иккинчи жаҳон урушидан кейинги йилларнинг жуда муҳим масаласидир, — деб уқтириб ўтади газета. (ТАСС).

Монблан яқинида — Альп тоғларининг денгиз сатҳидан 4810 метр баландлаги чўққилари ёнида дунёда энг узун автомобиль туннель йўли қурилмоқда. Узунлиги 11 600 метр бўлган бу туннель Франция билан Италияни боғлайди. Янги йўл бу икки мамлакат орасидаги масофани 200 километрдан кўпроқ қисқартади. Автомобиллар қатнайдиган туннель йўлининг кенглиги 7 метрдир. Бундан ташқари йўлнинг ҳар икки четида пиёдалар учун ҳам йўлка бўлади. Қурувчилар энг оғир шароитда ишлайдилар. Баъзи жойларда туннелдаги ҳарорат 50 даражага етади. Қурилиш ишлари бошланди. СУРАТДА: Италия томондан туннелга кириш жойи.

Публифото агентлигининг фотоси

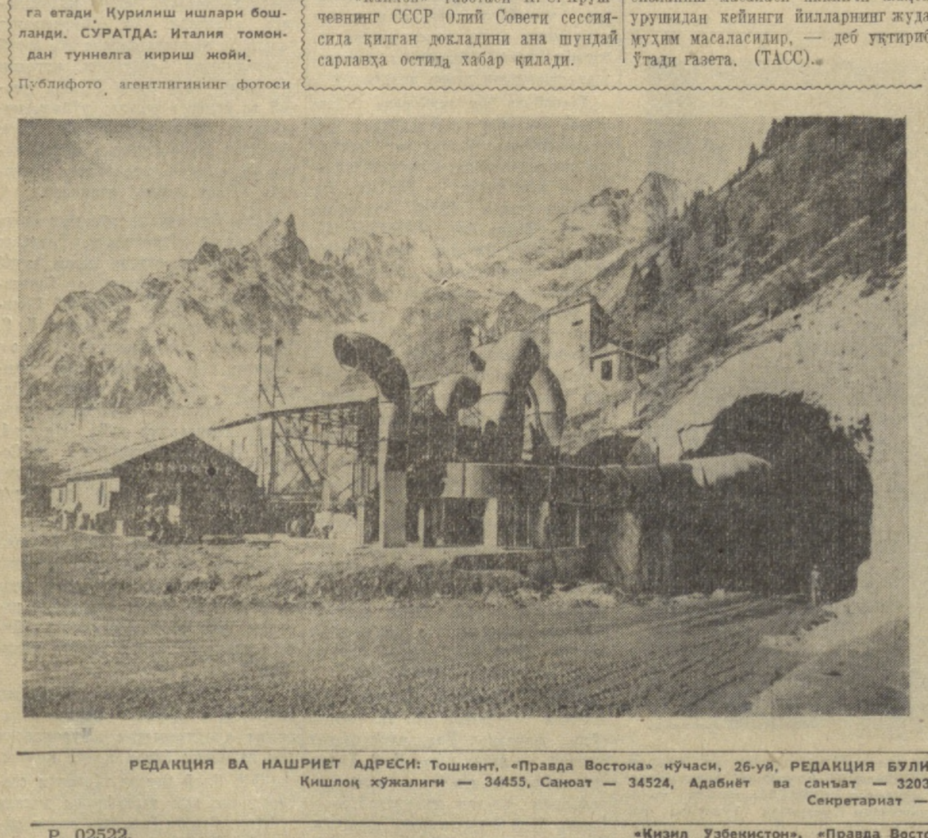

Озарбайжон адабиёти ҳафталиги олдидан

ХАЛҚ ҚИЗИ

ҲИКОЯ

Юсуф ШИРВОН

Мен тоғларда айланиб юриб, Қоя шаҳридан Салмасга борадиган йўл ёқасидаги кўриниши ғоят ажойиб, учи узун қояга бир неча марта эътибор бердим. Бу қоянинг кўчага қараган ва баландлиги бир неча юз метр келадиган ёнбағри деворни эслатарди.

Қоянинг номи мени қизиқтирди. Менга ҳамроҳ бўлган кекса урмиялик ҳайратланиб сўради:

— Ие, сиз ҳали бу қояни кўздан кечирганингиз йўқми?

«Йўқ» деб жавоб берганимдан сўнг у менга: «Юринг бўлмаса, қоянинг этагига борайлик» деб қолди. Биз орасида илонлар буралиб-буралиб ётган тошларни босиб ўтиб, табиатнинг фусункор қўли билан яратилган девор ёнига етиб бордик.

Ўзимни сал четкага олиб тикилган эдим, деворга ўйиб солинган суратга кўзим тушди. Сурат жуда қадим замонларда яратилган бўлса керак. Бу суратда гижинглаб турган от тасвирланган, отнинг устида мағрур сувори ўтирибди, унинг ёнида отлиқ ва пиёда аскарлар. Суворининг олдида эса нажот сўраб, тиз чўккан эркакларнинг кўримсиз гавдалари. Улар қўлини чўзиб, калласини ерга солиб турибди... Кўз билан чамалаб, ҳар бир гавданинг бўйи йигирма беш-ўттиз беш метрча келишини кўрдим, бутун деворнинг баландлиги эса камида юз метр келарди. Қайси уста бу суратни туширгану, у бу ишни қандай қилиб бажарган экан, деб ўйланиб қолдим. Бу суворининг кимлигини билгим келди.

Урмиялик танишим саволимга дарров жавоб бериб қўяқолмади. У суратни кўздан кечириб, анчагача жим турди. Чеҳрасини ғусса чанги қоплади, сўнг аянчли бир тарзда жилмайиб қўйди.

— Бу — Озарбайжонимизни истило қилган Византия жаҳонгирининг сурати. Номаълум ҳайкалтарош унинг қиёфасини зўр чиққан одам сифатида шу қояга туширган. Кичик бир жангдан кейин жаҳонгир Чалдирон ясситоғидан ўтган-да, мана шу жойларга келган ва ҳали Урмия водийсига қадам қўймай туриб, менинг бўлажак ғалабам шу қояда абадийлаштирилсин, деб фармон берган...

Суратни яна бироз завқланиб томоша қилгач, биз пастга тушдик ва ҳадемай машинамиз бир замонлар ўша жаҳонгир ўтган йўлдан Урмия кўлининг соҳилига қараб елиб кетди. Биз серфайз Урмия водийсига кирдик. Шундагина мен ҳамроҳимга яна савол бердим:

— Ўша вақтда Византия жаҳонгири Урмия водийсини босиб олишга муваффақ бўлолганми?

— Йўқ!...— деди ғурур билан урмиялик дўстим ва қайтиб тағин сукутга берилди. Машина кўм-кўк далалар ва узумзорлар ўртасида сирғаниб, илон изи бўлиб, кенг ва сокин оқаётган дарё бўйига чиқиб олди.

Дарё устидаги ўркачсимон эски кўприкдан ўтганимиздан сўнг, шофёрнинг елкасига қўлини ташлаб:

— Тўхта!— деди дўстим.

У машинадан тушиб, мени тинч оқаётган қайғули дарёнинг қирғоғига бошлаб борди.

— Ўз тасвирини қояга туширишга мажбур этган жаҳонгирнинг қисмати кейин нима бўлганлигини сизга айтиб берай,— деди у.— Лекин аввал мана шу гунг яъни «Нозличой» деб аталадиган сокин дарё соҳилларида яшаган кишиларнинг жуда қадимги бир урф-одати ҳақида сўзлаб бермоқчиман.

Ҳа, бундан икки минг йил илгари, балки бундан ҳам муқаддамроқ яшаган ота-боболаримизнинг кўпгина ажойиб урф-одатлари, байрамлари бўлган. Наврўздан кейин қирқ кун ўтгач, нишонланадиган катта миллий байрам ўшаларнинг бири бўлган. Зороустр туғилганининг қирқинчи куни ўтказиладиган бу байрам йилнинг энг шодиёна, энг саодатли куни ҳисобланган. Янги ҳисоб бўйича биринчи май кунига тўғри келадиган ана шу халқ байрамида Олов мамлакатининг қадимги аҳолиси Олов эҳромларида тўпланган ва ҳаёт манбалари ҳисобланмиш улуғ Ормузд ва Зороустр пайғамбарлар васияти бўйича муқаддас удумларни жойига келтиргач, боғу-бўстонлар ва водийларга таралиб кетган. Кишилар баҳайбат гулханлар ёқиб, шу гулханларнинг ёнида қўй ва сўқимларни сўйганлар, гўштини оловда пишириб, катта гулдор кўзаларда келтирилган шароблардан нўш этганлар. Озанлар[1]) ва ҳофизлар ўзларининг ажойиб қўшиқлари билан ҳамманинг баҳр-дилини очганлар. Оқшом яқинлашиши билан йигитлар мардлик ва эпчилликда куч синашганлар, пойга чопганлар, сўнгра қариялар озанларнинг қўшиғини тинглашга, ёшлар ром очишга кетишган.

Ўша куни ўз тақдирингни билиб олишинг мумкин бўлган, шунинг учун ҳам Урмия ёшлари бу кунни бутун йил бўйи зўр интизорлик билан ошиқиб кутган. Қарияларнинг айтишича, ўша қадимий ўлкада ёшлар бир-бири билан ҳамиша дарёлар, булоқлар ёки чашмалар бўйида топишар экан. Ўша жўшқин оқувчи зилол сув бўйида ошиқ-маъшуқлар одатда ўз тақдирларини қовуштириш ҳақида тил бириктирганлар, бир-бирлари билан ваъдалашганлар, қасамёд қилганлар. Ҳозир ҳам қишлоқи йигит-қизларнинг учрашадиган жойи — дарё, булоқ бўйидир. Бу ўтмишдан сақланиб қолган энг гўзал одатлардан бири.

Шу ерга келганда улфатим бир тин олиб олди ва ўчиб қолган папиросини тутатди.

— Шундай қилиб, — давом этди у, — ана шу байрам арафасида урмиялик қизлар дарё ёки булоқларнинг бўйига борганлар, ранги турналарнинг кўзига ўхшаш сувга қараб, пардоз қилганлар, сочларини тараганлар. Сўнгра, кўзгусимон тиниқ сувга энгашиб, ялтироқ ва зилол оқимларда ҳар бир қизнинг қаллиғи қиёфаси пайдо бўлмагунча узоқ вақт тикилиб туравергандар. Ноаниқ қиёфа қизга ўз танишларидан бирини эслатган, аммо уни яққол кўриш мумкин бўлмаган, шунинг учун ҳар бир қизнинг юраги уриб, ўз-ўзига: «бу ким бўлди-я?» деб савол берган.

Бу қиёфанинг кимлигини фақат байрам куни кечқурун билиш мумкин экан. Тақдирнинг амри шундай экан. Қиз қисмат олдида бўйин эгишга, унинг амрига итоат қилишга мажбур бўлган. Бахтли оилавий турмуш орзусида юрган йигитлар эса, тақдир уларга кимни муносиб кўрганини билмаганлар ва байрамнинг келишини интизор бўлиб кутганлар.

Байрам куни кечқурун сайил ва ўйин-кулги пайтида ёшларнинг қисмати ҳал бўлган.

Бу ажойиб тантанали удум мана шундай амалга оширилган.

Байрамга ҳозирланар эканлар, қизлар ўзларига қалампирмунчоқдан, йигитлар эса оқ наргисдан гулчамбарлар тўқиганлар. Кундузи бу гулчамбарлар уларнинг бошига безак бўлган, кечқурун эса ҳаммалари дарё ёнига бориб, гулчамбарларни кичкина ходачаларга боғлаганлар, ҳар бир ходачага ёғ шимдирилган пиликли коса ўрнатганлар. Қуёш тоғнинг ортига яширингач, қизлар бирин-кетин ўз қайлиқлари олдига келганлар, қайлиқлар пиликни ёндириб, гулчамбарларни дарёга қўйиб юборганлар.

Ўша кунларда Урмия дарёларининг ҳуснига ҳусн қўшилиб кетган! Ўнлаб, юзлаб машъаллар гулларга шуъла сочиб, оқим бўйлаб сузган, ёшлар эса жуфт-жуфт бўлиб, шодиёна музика садоси остида серзавқ севги қўшиқларини айтганларича дарё ёқалаб, йўлга тушганлар ва ҳар бир йигит-қиз ўз гулчамбаридан кўз узмаган.

Косалардаги ёғ ёнаберган, сувнинг енгил жимир-жимири қалампирмунчоқ ва наргисдан тўқилган гулчамбарларни бир-бирига гоҳ яқинлаштириб, гоҳ узоқлаштириб турган. Гулчамбарлар яқинлашганда, уларнинг эгалари бир-бирига суяниб, бир дақиқа ўрнида қотиб қолган ва ўзини йўқотиб сувга қараб турган. Гулчамбарлар яқинлашган чоқда пиликлар ўчиб қолса, шу ҳал қилувчи белги ҳисобланган. Мабодо, наргис гулчамбар қалампирмунчоқ гулчамбарга яқинлашган онда машъалчалар ўчиб қолса, шунинг ўзи икки умр тақдир амри билан қовушди, деган маънони билдирар экан. Улуғ парвардигор косачалардаги ўтни ўчириб, янги ўтни — муҳаббат ўтини ёқди, бу ўт бир-бирига яқинлашган гулчамбарларнинг эгаларига умр бўйи йўлдош бўлади, дейишар экан.

Ёқилган ўтлар баъзан гулчамбарлар бир-бирининг ёнига сузиб келмасдан бурунроқ, баъзан эса иккита қалампирмунчоқ гулчамбар ёки наргис гулчамбар бир-бирига яқинлашган чоқда ўчиб қолар экан. Бундан улуғ парвардигор ана шу гулчамбарларнинг эгалари ўз тақдирларини бу йил қовуштиришларини лозим кўрмади, деган маъно чиқар экан.

Олов мамлакатининг ёшлари ана шу удумни йил сайин такрорлаганлар, қишлоқларда ҳам, шаҳарларда ҳам юзлаб йигит-қизлар ўз қалбларини қовуштиришга парвардигор билан халқнинг розилигини олганлар.

...Византия жаҳонгири Урмияга қараб юрган йили халқ аза тутган ва наврўз байрамидан воз кечган экан.

Жаҳонгир ёш йигит бўлиб, жангдан бўшаган вақтларини кайфу сафо, ўйин-кулги билан ўтказар экан. Ажойиб байрамнинг дарагини эшитгач, уни кўрмоқчи ва башарти, ёқиб қолса, бу удумни ўз юртига ҳам ёймоқчи бўлибди. Византиянинг хушқомат қизлари Балқоннинг кўпикли сувлари бўйида ўз қисматини синаётган маҳалда уларни тўйиб томоша қилгиси келибди.

Жаҳонгирнинг фармойиши билан ўтказилган байрам кунида йигит-қизлар чуқур аза ичида бўлган эканлар. Уларнинг қалби ғазаб ва алам қонига тўлиб кетибди ва улар ўзларига шодлик ва табассум келтирмайдиган қисматларини зўрлик остида синаб кўришни истамабдилар. Ёлғизгина Айтен исмли қиз бошқача фикрда бўлибди.

Айтен Оловлар мамлакатининг биринчи гўзали бўлиб, на Алванда, на Саваланда унинг олдига тушадиган қиз бор экан. Айтен бошқа қизлардан ҳусн-жамолда ажралиб турсин, деб парвардигор унга ҳамма баркамолликларни ато қилиб қўйган экан. Мен ҳикоя қилаётган воқеалардан беш йил илгари Сахэнда тоғи этакларидан бир баҳодир тушиб келибди. Айтеннинг жамоли уни ўзига мафтун этибди, қиз ҳам баҳодирни севиб қолибди ва халқ ўртасидаги одат бўйича байрам куни улар Нозличойнинг сокин сувларида ўз гулчамбарларини оқизибдилар. Тақдир уларнинг гулчамбарларини яқинлаштирган бўлса-да, уларга қовушмоқ насиб бўлмабди: баҳодир келинчагини ташлаб, жанубга, душманлар билан жангга жўнашга мажбур бўлибди. Халқнинг одатига кўра, Айтен ўз қайлиғини роса беш йил кутиши, шундан кейин башарти, қайлиғи ҳалок бўлса, иккинчи дафъа гулчамбар тўқиб, тақдирини синаб кўриши керак экан.

Сахэндалик баҳодирга нима бўлганини Урмияда ҳеч ким билмабди, Айтен эса унинг қайтиб келишини туну кун сабрсизлик билан кутибди ва байрамларда иштирок этмай қўйибди.

Лекин бу сафарга қолганда, саркарданинг фармойишидан хабар топган Айтен ҳаммани ҳайратга солиб: майли, бу йил гулчамбаримни оқизаман, дебди ва душманлар саркардаси ҳам худди шундай қилишини талаб этибди. Бу гапни эшитганда водийда яшовчи аҳолининг юраги даҳшат ва нафратга тўлибди. Халқнинг бунга ишонгиси келмабди. Вафодорлик ва содиқлик тимсоли бўлган Айтеннинг қўлидан шундай ёвузлик келади, деб ўйлаш қийин эди, халқ қора кийиб, ғам-ғусса ютаётган бир кезда унинг нима учун душман билан қовушмоқчи бўлганини тушуниб бўлмас эди.

Бироқ Айтен ўз сўзида туриб олибди. У ўзининг ҳамма яқин дўстларини шу байрамда иштирок этишга таклиф қилибди, байрамдан бир кун илгари эса, бош руҳоний олдига бориб, унинг розилигини олибди ва бу билан халқ кўнглини бироз хотиржам қилибди.

Айтеннинг таклифидан ёш саркарданинг оғзи қулоғига етибди. Нозличой қирғоғига қадам босиб кирган куниёқ қизнинг латофати унинг дилига ўт ёққан экан. Халқнинг Айтенга қандай муносабатдалигини билгани учун у зўрлик ишлатишга журъат этолмаган экан. Энди бўлса, омади ўз-ўзидан юришиб қолибди. У оқ наргисдан гулчамбар тўқийди, уни сувга туширади, башарти унинг гуллари Айтеннинг гулчамбари ёнига сузиб борса, у шу гулчамбар билан Урмия гўзалини қўлга киргизади.

... Ўша куни одатда бундай байрамда ҳукм сурадиган шодиёна ва хушчақчақлик бўлмабди. Халқни зўрлик билан мажбуран шодлантириб бўлмайди... Кечқурунги тантанага эса жуда кам одам — Айтеннинг юзидан ўтолмаганларгина келибди.

Айтеннинг эгнида Марагин атласидан тикилган кўйлак ва бошида Занжан олтинидан Қоратоғнинг рангоранг қимматбаҳо ёқутлари ўрнатилиб ясалган тож бўлиб, шу кийимда у ҳар қачонгидан ҳам гўзал бўлиб кетибди. Уни ўшанда кўрган одамларнинг ҳаммаси Урмия водийси ва бутун Оловлар мамлакати ҳали бундай гўзални кўрмаган эди, деб тангри-таоло учун қасам ичишлари мумкин экан.

Айтен Нозличой соҳилига келиб, мен билан бирга ўз гулчамбарингни сувга тушир, деб саркардага имо қилибди. Бош руҳоний келгач, Айтен унинг олдида тиз чўкиб, башарти, гулчамбарларимиз яқинлашса, византиялик саркардага тегиш учун розилик бераман, деб онт ичибди. Руҳоний унга фотиҳа берибди. Халқ даҳшат аралаш сукунат ичида Айтенга назар ташлаб турибди. Кўплар уни ақлдан озган, деб ўйлашибди... Лекин бош руҳоний жимгина разм солиб тураверибди... Шу сабабли разил қизни тошбўрон қилиб ташламоқчи бўлган кишилар ҳам ўз аччиқларини ичларига ютишибди. Ниҳоят, энг ҳал қилувчи ва энг ҳаяжонли дақиқа бошланибди. Бир неча йигит-қиз ўз гулчамбарларини дарёга оқизгандан кейин навбат Айтен билан саркардага келибди. Музиканинг вазмин садолари остида улар сув бўйига яқинлашибдилар. Айтен пиликни ҳафсала билан ёндириб, уни даст кўтарибди-да, қалампирмунчоқдан тўқиган гулчамбарини сувга қўйиб юборибди. Саркарда ҳам ўз гулчамбарини сувга туширибди ва фароғатли дамлар ишгиёқида атрофга мағрур назар ташлабди.

Иккита кичкина ёлқин дарёда оқа бошлабди ва вақт ўтган сайин улар ўртасидаги масофа қисқараберибди. Шунда юзлаб одамлар қаттиқ хўрсинибди, кўплар қўрққанидан бошини ерга солибди. Гулчамбарлар бир-биридан узоқлашганда халқ ҳаракатга келиб, ҳавони шод-хуррамлик билан айтилган хитоблар босиб кетибди. Ҳамма, машъалларнинг ўчиб қолишини истар экан. Аммо, одамларнинг юрагидаги гапни тилсиз дарё билармиди? Бирдек тўхтамай оқаётган дарё суви гулчамбарларни ўзи билан аста олиб кетаверибди. Косадаги ёғ тугаёзибди, пиликлар пирпираб, ўти сўнабошлабди. Қуёш қорли тоғ чўққисининг нариги ёғига ўтиб кетгач, Урмия кўли томондан зулмат ўрмалаб келабошлабди.

Қўққисдан, худди тиниқ осмонда момоқалдироқ гулдирагандек, дилни эзадиган фарёд кўтарилибди. Гулчамбарлар бир-бирига яқинлашибди-да, машъал бир пасда ўчиб қолибди. Душман аскарлари ғалаба гимнини баралла бошлаб юборибдилар. Халқ бўлса, «оҳвой» деб, ўзини ҳар ёққа урибди. Кўп одамлар аламига чидолмай, бошини ерга уриб, ҳўнграб йиғлабди.

Руҳоний шафаққа хафаҳол тикилиб турар экан. Айтен эса юзлаб машъалларнинг шўъласига чўмилган ҳолда халқдан кўз узмай тураверибди. У ҳайкалдай қаққайиб, қоядай мағрур ва мустаҳкам турар экан.

Ниҳоят, ҳамма жим бўлибди ва Айтен ҳаяжонланган саркардага қараб, унинг қулоғига: «тўй тантанасини бошлашга буйруқ беринг...» деб шивирлабди.

Бир соатдан кейин Нозличой соҳилида сершовқун ўйин-кулги бошланибди. Зиёфатга неча минглаб келгиндилар тўпланибди. Юзлаб қўйлар сўйилибди, шароб дарё бўлиб оқибди. Маҳаллий аҳоли орасидан Айтен билан бош руҳонийгина тантанада иштирок этишибди. Қоқ ярим кечада Айтен руҳонийнинг ҳамроҳлигида саркарданинг чодирига кирибди. Руҳоний қонсиз лабини тишлаган ҳолда тезда чодирдан чиқиб, қоронғуликда ғойиб бўлибди.

Музика ва ашула садолари тиниб, чироқлар ўчгач, қандайдир учқур қўланка саркарданинг чодиридан чиқиб, соқчилар ёнидан ўтиб кетибди-да, дарё томонга қараб йўл олибди. Соқчилар ой шўъласида уни танибдилар ва ергача эгилиб, унга таъзим қилибдилар.

Орадан сал вақт ўтгач, икки киши отларнинг ёли билан бошасини яширган ҳолда Нозличой соҳили бўйлаб яшин тезлигида тоққа қараб чопиб кетибди.

Худди шу пайтда каттагина бир отряд йўлнинг чангини чиқариб, жанубдан Нозличой томонга келар экан.

Афсоналардан ва қарияларнинг ҳикоясидан бизга маълум бўлишича, ана шу лашкар бошида Айтеннинг қайлиғи —сахэндалик баҳодир турар экан. Ҳеч гапдан хабари бўлмаган бу баҳодир душманларни қувиб юборишга ва ўз севгилиси билан дийдор кўришишга ошиқар экан.

Афсоналарда яна шу нарса айтиладики, ўша кечаси чодирдан чиқиб, Нозличой томон кетган учқур қўланка — Айтеннинг қўланкаси бўлган. Айтен бир қўлида қонли ханжар, иккинчи қўлида аллақандай тугунча ушлаган ҳолда бош руҳоний кўзи олдида намоён бўлибди. У ханжарни қинига солгач, тугунчани ечибди-да, ўз ватани мустабидининг калласини унинг оёғи тагига ташлабди.

Шунда чол:

— Офарин, сенга халқ қизи, сен халқ учун интиқом олдинг, офарин! — дебди.

Сўнгра у дарҳол отларни эгарлашни буюрибди ва ҳар икковлари тоғда яшириниб юрган фидойилар олдига қочишибди.

Суҳбатдошим жимиб қолди ва мен ҳикоянинг тамом бўлганини англадим. Оқимни кузата туриб, тоғ тарафга, дарё сув олаётган томонга назар ташладим. Қордан оппоқ телпак кийиб олган баҳайбат тоғларга суқланиб боқар эканман, бир тоғнинг ортидан гўзал Айтен мўралаб, биз томонга қараётгандай бўлиб туюлди. Ўз ватанини зўр фалокатдан халос этган қиз мағрур табассум билан турар эди.

Келгинди истилочи келажак авлод менинг ғалабамни кутласин, деган ниятда ўз суратини баланд тоғ этагидаги қояга мажбуран ўйдирибди. Асрлар ўтибди, халқ унинг номини унутиб юборибди, унинг сурати эса моғор боғлаб, устини чанг босиб кетибди. Атрофида ғиж-ғиж илонлар ўрмалаб юрибди, чаён ва қорақуртлар ин қўйибди. Биронта қояда эса Айтеннинг сурати йўқ. Шунга қарамай, мен Урмиянинг гўзал тоғларига боққанимда, менга у тирикдай ва худди унинг ўзи кўк ўпар чўққидан бизга ҳозир кулиб тургандай туюлди. Халқ унинг номини бир умрга дилга жо қилиб олган, Нозличой эса унинг достонини ўз суви билан бирга олиб оқмоқда.

Урмия водийси бугун нақадар латофатли! Кўклам охирлари эди. Порлоқ май байрам либосига бурканмоқда. Атрофимга назар ташлаган эдим, гуллаётган Урмия водийси Айтен билан севгилисининг тўйини ўтказаётгандай бўлди.

... Тарих шундай воқеаларни биладики, уларни биронта китобдан ҳам топа олмайсиз. Аммо халқ бу воқеаларни ўз қалбига битиб олган. Китоблар сарғайиб, хати ўчиб кетиши, ҳайкаллар вайрон бўлиши мумкин, лекин халқ қалби асло қаримайди ва унга битилган ёзувни ҳеч қандай куч ўчириб юбора олмайди.

[1] Озанлар — Озарбайжондаги бахшилар.

ШАШКА

САККИЗИНЧИ ТУР

Китаев Александровни ютди, Қосимов турнир пешқадами Берништейн билан учрашувни жуда яхши ўтказди. У ютуқ позициясига эришган бўлса ҳам, хавфли рақиб таклиф қилган дурангта дарҳол рози бўлди.

Хейф — Канишчикер учрашуви Хейфнинг қўли баланд ҳолда кечиктирилди. Ёқубов — Гуляев, Черкасский — Давидов партиялари ҳам тўрт соат мобайнида тугалланмади. Коган — Мирзаев партияси Коганнинг қўли баланд ҳолда кечиктирилди.

Саккиз турдан кейин мусобақа пешқадами И. Бернштейн 5,5 очко олди.

Е. ЧЕРКАССКИЙ.

ПРАВДА ВОСТОКА

Газетанинг биринчи саҳифасида СССР Олий Совети тўртинчи сессиясининг материаллари берилган.

Иккинчи бетда Ўзбекистон ССР колхозчилари, совхоз ва РТС ишчилари, қишлоқ ва сув хўжалиги ходимларининг 1960 йилга олган мажбуриятлари босилган. Шунингдек «Турсуной Охуновага эргашаётганлар сафи кенгаймоқда» сарлавҳаси остида Наманган, Бухоро, Сурхондарё ва Хоразм областларидан хабарлар берилган. Инженер А. Козлов ўз мақоласида инженер-экономистнинг қурилишдаги роли ҳақида ҳикоя қилади. Бундан ташқари газетада А. Аничкиннинг «Уй» сарлавҳали ҳикояси, маҳаллий ва чет эл хабарлари босилган.

ТЕЛЕВИЗОРДА

БУГУН

12.00 — «Физкультура билан шуғулланинг» деган эшиттириш. 12.15— «Маданият университети» — «М. Шолохов» (рус тилида). 13.20 — ўзбек тилида тарихий географик киноочерк — «Болгария». 19.00 — «Совет Ўзбекистони хотин-қизлари» телевизион журнали (ўзбек тилида). 20.00 — экранлаштирилган ҳикоя — «Филиппинлик ва маст». 20.10 — сўнгги ахборот. 20.30 — «Вена танца тушмоқда» деган бадиий фильм.

ЭРТАГА

19.30 — мактаб ёшигача бўлган болалар учун ўзбек тилида «Алифбени ўрганинг» деган эшиттириш. 19.55— Антон Павлович Чехов туғилган кунга 100 йил тўлиши олдидан унинг «Хор ашулачи» номли экранлаштирилган ҳикояси. (рус тилида). 20.15— сўнгги ахборот. 20.35 — саноат ходимлари учун ўзбек тилида эшиттириш «Бир минутнинг қиммати» 20.50 — «Кеча» деган венгер бадиий фильми.

Редактор ўринбосари Қ. УЗОҚОВ.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ: Тошкент, «Правда Востока» кучаси, 26-уй. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: партия турмуши ва маҳаллий матбуот — 27604, Пропаганда ва чет эл ҳаёти — 31226, Совет қурилиши — 27604, Қишлоқ хўжалиги — 34453, Саноат — 34524, Адабиёт ва санъат — 32036, Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 34524, Маҳаллий ахборот — 34780, Оммавий ишлар ва хатлар — 39005. Секретариат — 33469, 32347. Эълонлар — 28142, Коммутатор — 36334, 33262.

Р. 02522. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. А. — № 14.